

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

**MORFOLOGICKÁ ADAPTACE PŘEJATÝCH
ANTROPONYM
SE ZAKONČENÍM NA [A], [Á]**

Bakalářská diplomová práce

Eliška Mühldorfová

Česká filologie se zaměřením na editorskou činnost ve sdělovacích prostředcích

Vedoucí bakalářské diplomové práce: doc. PhDr. Božena Bednaříková, Dr.

Olomouc 2010

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bakalářská diplomová práce byla zpracována pod záštitou projektu Evropského sociálního fondu Bohemistika: obor pro třetí tisíciletí CZ.1.07/2.2.00/07.0020 v rámci odborného studentského projektu Morfologické adaptace přejatých apelativ a proprií.

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

Práci odevzdávám v rozsahu 90 704 znaků (včetně mezer a poznámek pod čarou).

V Olomouci dne

.....

Děkuji doc. PhDr. Boženě Bedanřikové, Dr. za cenné rady a připomínky, které mi poskytovala po celou dobu mé práce v části teoretické i výzkumné.

Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Petru Pořízkovi za ochotu při řešení odborných problémů týkající se práce v Českém národním korpusu.

Obsah

ÚVOD	7
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY VLASTNÍCH JMEN	9
1.1 PROPRIA	9
1.1.1 SPECIFIKA GRAMATICKÉ STRÁNKY PROPRIÍ	9
1.2 DĚLĚNÍ PROPRIÍ	10
1.2.1 ANTROPONYMA	11
1.3 APELATIVIZACE A PROPRIALIZACE	12
2 SKLOŇOVÁNÍ VLASTNÍCH JMEN	14
2.1 SKLOŇOVÁNÍ ANTROPONYM	15
2.2 SKLOŇOVÁNÍ JMEN OSOBNÍCH	16
2.2.1 MASKULINA	16
2.2.1.1 Nsg zakončen ve výslovnosti na samohlásku	16
2.2.1.1.1 Nsg zakončen na samohlásku [a], [á]	17
2.2.2 FEMININA	18
2.2.2.1 Nsg zakončen ve výslovnosti na samohlásku	19
2.2.2.1.1 Nsg zakončen na samohlásku [a], vzor „žena“	19
2.2.2.1.2 Nsg zakončen na [-e] nebo [-ije], [-ija] vzor „růže“	20
2.2.2.1.3 Nsg zakončen na [á], adjektivní skloňování podle vzoru „mladá“	20
2.2.2.2 Přechylování cizích jmen v češtině	21
2.3 ČESKÝ NÁRODNÍ KORPUS	22
3 VÝZKUM	24
3.1 ÚVOD	24
3.2 MASKULINA	25
3.2.1 RODNÁ JMÉNA	25
3.2.1.1 Andrea	25
3.2.1.2 Attila	27
3.2.1.3 Battista	28
3.2.1.4 Béla	28
3.2.1.5 Bénoît	29
3.2.1.6 François	31
3.2.1.7 Géza	32
3.2.1.8 Gyula	33
3.2.1.9 Ilja	33
3.2.1.10 Ivica	34
3.2.2 PŘÍJMENÍ	35
3.2.2.1 Delacroix	35
3.2.2.2 Dumas	36
3.2.2.3 Fonseca	37
3.2.2.4 García	38
3.2.2.5 Goya	39
3.2.2.6 Lorca	40
3.2.2.7 Montoya	41
3.2.2.8 Shea	43

3.2.2.9	Wałesa	43
3.2.2.10	Wojtyła	45
3.3	FEMININA	46
3.3.1	RODNÁ JMÉNA	46
3.3.1.1	Angela	46
3.3.1.2	Cynthia	47
3.3.1.3	Francesca	48
3.3.1.4	Gina	49
3.3.1.5	Janica	50
3.3.1.6	Johanna	52
3.3.1.7	Madonna	53
3.3.1.8	Manuela	54
3.3.1.9	Melissa	54
3.3.1.10	Mia	55
3.3.2	PŘÍJMENÍ	57
3.3.2.1	Častější výskyt podob původních	57
3.3.2.2	Častější výskyt podob přechýlených	58
ZÁVĚR		61
ANOTACE		64
SEZNAM LITERATURY		65
INTERNETOVÉ ZDROJE		66

Úvod

Český jazyk se stále více otevírá světu, což se projevuje v jeho slovní zásobě. V té se objevují díky přejímání slova cizího původu, se kterými je český deklinační systém nucen se vyrovnat. To samé platí i pro cizí vlastní jména, jejichž užívání není vždy jednoduché a pojí se s určitými problémy. V případě exotických jazyků (čínština, japonština, arabština) je to dáno náročnou grafickou stránkou a ne vždy jednotnými pravidly pro transkripci, z hlediska evropských jazyků může určité riziko představovat francouzština, která je známá složitým vztahem mezi grafikou a výslovností. „Vinny“ mohou být do jisté míry i jazykovědné příručky, které se cizími proprii zabývají jen okrajově, nebo jsou zastaralé.

Je zcela nemožné zabývat se v této práci všemi proprii, předmětem naší práce budou pouze antroponyma cizího původu. Jelikož je i tato oblast poměrně rozsáhlá (rodná jména, hypokoristika, přezdívky, příjmy, ...), zaměříme se na analýzu rodných jmen a příjmení, která ještě dále zúžíme na antroponyma zakončená na [a], [á] v rámci potřeb grantového projektu.

Samotnému výzkumu předchází dvě teoretické kapitoly. V první kapitole jsou předloženy obecné poznatky týkající se vlastních jmen, jejich definice, specifika jejich gramatické stránky a jsou uvedeny informace o přechodných procesech jako apelativizace a proprializace.

Kapitola druhá pojednává o základních principech skloňování antroponym a dále již jmen osobních, a to jak maskulin, tak feminin zakončených na [a], [á]. Obsahuje stručně otázku přechylování ženských příjmení. Zabývá se i Českým národním korpusem (jako hlavním zdrojem materiálu), jeho vznikem, druhy korpusů, způsobem využívání a dokonce poukazuje na plusy a mínusy současných korpusů.

Ve vlastním výzkumu předložíme analýzu 40 proprií (20 maskulin, 20 feminin), na nichž se budeme snažit doložit a vysvětlit současné způsoby skloňování (maskulina, feminina) a užívání přechýlených/nepřechýlených podob ženských příjmení v českých periodikách. Na základě konkrétních případů budeme sledovat, do jaké míry jsou dodržovány a užívány principy uvedené v mluvnicích (*Mluvnice*

češtiny 2, Příruční mluvnice češtiny a Stručná mluvnice česká od Havránka a Jedličky) a příručkách (*Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 1., Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 5. italská, holandská a albánská osobní jména* apod.). Případně upozorníme na možnou nejednotnost, rozkolísanost či novou tvaroslovnou tendenci. Zvolená *propria* lze rozdělit na známá, „tradiční“ (*Battista, Béla, François, Ijla, Dumas, Lorca, Francesca, Herrera*), která byla doplněna méně obvyklými nebo tzv. novými jmény (*Gyula, Ivica, Montoya, Aguilera, Šarapova* atd.).

Jako primární zdroj pro popsání současného stavu morfologických adaptací posloužil korpus SYN2006PUB, který obsahuje publicistické texty z let 1990–2004. Nabízí kolem desítky titulů periodik zahrnující „seriozní“ deníky (*Lidové noviny, Hospodářské noviny, MF DNES*), bulvární plátky (*Blesk*), týdeníky (*Reflex, Týden*), tak i časopisy pro ženy (*Vlasta*) a další.

Tuto práci není možné považovat za obsáhlou studii problematiky začleňování cizích *proprií* do českého jazyka. Vzhledem k omezenému počtu jmen ji bereme spíše jako pokus o popsání stávajících a nově se projevujících tendencí z hlediska morfologických adaptací cizích antroponym.

1 Úvod do problematiky vlastních jmen

1.1 Propria

Proprium, nebo **onymum** je „vlastní jméno jedno- n. víceslovné, substantivní povahy, s individuálním, jedinečným denotátem, např. rodné jméno, příjmení, zeměpisný název ap.“ (Slovník lingvistických termínů pro filology, 2005, s. 94). Tato jména mají tedy označovat konkrétní objekty a ohraničit je od objektů, které náleží do stejné třídy nebo druhu, jako jedinečnou jednotlivinu, zároveň je diferencovat a zasadit do sociálně-kulturních nebo politicko-ekonomických vztahů.¹ Na rozdíl od obecných pojmenování (apelativ) se vlastní jména vyznačují svou jedinečností, kterou při popisu daného objektu vyjadřují.

Přestože se může vyskytnout, a běžně se tak stává, více stejných proprií (*Do třídy se mnou chodí pět Lucií.*), tak se tato jména navzdory této skutečnosti vztahují vždy ke konkrétní osobě, místu, dílu atd. Nikdy neoznačují obecnou nositelku jména *Lucie*, která by měla být tímto způsobem oddělena od ostatních jmenovkyň. Přestože známe více *Lucií*, nemůžeme tušit, zda se někdo jiný jmenuje *Lucie*. Vlastní jméno nelze přenášet z jedince na jedince.

Dalším znakem, kterým se odlišují od apelativ, je jejich významová složka. Vlastní jména nedisponují významem v apelativním smyslu slova. Pod tímto pojmem se především chápe soubor specifických funkcí, jazykových a mimojazykových skutečností, které nás o konkrétním objektu informují.

1.1.1 Specifika gramatické stránky proprií

Z hlediska rodu vlastních jmen je zřejmé, že uživatel rozlišuje, zda se hovoří o živých bytostech, či o objektech neživých. V prvním případě volíme pouze z rodu

¹ Srov. Karlík (2002)

mužského životného a ženského, které jsou dány přirozeným rodem pojmenovávaných objektů. v druhém případě je vedle těchto dvou rodů využíván i rod střední.

Kategorie čísla se u proprií vyjadřuje primárně číslem jednotným, kdy jsou jeho tvary bezpříznakové, a jedná se tedy o *singularia tantum*.² U takovýchto jmen se nevyskytuje tvar plurálu. U toponym se naopak využívá množné číslo, taková jména se pak označují jako *pluralia tantum*. Používají se většinou k individualizaci nějakého celku, který vytváří jednotu. Při pojmenování jmen rodových (*Slavníkovci*), rodinných (*Novákovi*), obyvatelských (*Ústečané, Portugalci*), kmenových a národních se využívá skupinových antroponym, která se primárně vyskytují v množném čísle.³

Pokud jde o deklinaci proprií, tak v zásadě odpovídá apelativnímu substantivnímu systému českého jazyka.⁴

Procesem vzniku, tvoření, rozšíření a povahou vlastních jmen se zabývá nauka, která se nazývá onomastika. Mezi nejznámější české onomastiky patří například Vladimír Šmilauer, Jan Svoboda, nebo Rudolf Šrámek.

1.2 Dělení proprií

V následující podkapitole budou popsány základní druhy vlastních jmen, ta se podle svého charakteru dělí do tří velkých skupin⁵. Samozřejmě, že v odborné literatuře a v lingvistických časopisech nalezneme i jiné typy klasifikace vlastních jmen, pro účely této práce bude využito rozdělení nejzákladnějšího, které nabízí Úvod do obecné onomastiky (s.16). Rozlišují se:

² „Substantivum, které má jen tvary j. č. a vyjadřuje abstraktnost (např. *nesmělost*), hromadnost (např. *ptactvo*) n. látkovost (např. *voda*)“ (Slovník lingvistických termínů pro filology, 2005, s. 102)

³ „Těchto jmen se užívá i v čísle jednotném, ovšem tehdy neindividualizují, tj. neoznačují jedince, nýbrž kteréhokoliv příslušníka národa, státu, rodiny atd., a tedy nejsou přísně vzato již jmény vlastními.“ (Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 349)

⁴ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 346

⁵ Srov. Šmilauer (1963), Šmilauer (1972), Mluvnice češtiny 2 (1986)

a) **antroponyma**, tj. jména osob, jako jsou křestní jména (*Hilja*), příjmení (*Wilkuna*), jména po chalupě (*Kozina*), přídomky, dále se sem řadí i jména pohádkových bytostí (*Popelka*) a mytologická (*Achilleus*), do této skupiny spadají i skupinová antroponyma již výše zmíněná;

b) **toponyma**, tj. názvy neosídlených míst (*Sahara*), měst (*Řím*), městských částí (*Montmartre*), choronyma⁶ i jména planet a dalších objektů vyskytujících se mimo Zemi (*Venuše*)

c) **chrématonyma**, tj. jména institucí, lidských výtvorů, výrobků, společenských jevů (*spolek Sokol*, *časopis Reflex*, *obraz Slunečnice*) apod.⁷

Jako příklad jiného dělení vlastních jmen jsou kategorie přímá a nepřímá propria, topografická a kulturní propria, anebo propria primární a sekundární. Ovšem takovéto dělení nepostihuje veškeré struktury proprií a pracuje jen s jejich povrchovými vlastnostmi z hlediska jejich jazykové výstavby. Takovéto systémy dělení upřednostňují jen jejich jednu charakteristiku, a proto je nemožné, aby se staly primární klasifikací propriální sféry.⁸

1.2.1 Antroponyma

Jelikož předmětem této práce budou především cizí antroponyma, rozšířili bychom jejich charakteristiku, která byla velice stručně nastíněna v předchozí podkapitole (viz kapitola 1.2). Jak již bylo řečeno, jedná se o jméno jednotlivce nebo skupiny lidí (skupinové antroponymum). Podle Encyklopedického slovníku češtiny se rozlišují na: „

- a) **rodná/ křestní jména** – *Jaroslav*
- b) **hypokoristika** – *Jarek*
- c) **příjmní** – (*Jan*) *Mstislavic*, tj. Mstislavův syn

⁶ Jména přírodních nebo správních celků

⁷ Srov. Šrámek (1999)

⁸ Srov. Úvod do obecné onomastiky, 1999, s. 45

- d) **příjmení** – *Novák*
- e) **přezdívký** – (*Mařík*) *Darmopich*
- f) **živá jména, jména po chalupě** – *Jan Sladký* po chalupě

Kozina

g) **fiktonymy(a)** – jména přijatá k zatajení pravého jména, a to osobní – **pseudonym** (*Jaroslav Vrchlický* vlastním jménem Emil Frída), v jeho rámci se kromě jiného rozlišuje **pseudogynekonym(um)** (pseudonym muže obsahující alespoň jedno jméno ženské – *Jaroslav Maria* vlastním jménem Jaroslav Mayer) a opačně **pseudoandronym(um)** (*Jiří Sumín* vlastním jménem Amálie Vrbová).“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 42–43).

Skupinová antroponyma se pak dělí na a) **jména obyvatelská**, která se dělí na vlastní (Berlíňan) a obecná (ta se ale nepovažují za vlastní jména); b) **etnonyma**, což jsou názvy národů a kmenů, sem spadají i **autoetnonyma**⁹ a **aletoetnonyma**¹⁰; c) **rodinná a rodová jména**; d) **přezdívký** – viz výše.

Vlastní jména alegorických, mytologických a pohádkových postav, hraček atd. se pak řadí mezi tzv. **nepravá antroponyma**.¹¹

1.3 **Apelativizace a proprializace**

V českém jazyce, a nejen v něm, existují a mají velice důležité postavení dva přechodné procesy, které věrně dokládají, že hranice mezi apelativy a proprii není přesně vymezená a pevná, přestože se jejich vlastnosti v lecčems liší, jak bylo uvedeno již výše v úvodu této kapitoly.

Apelativizace, taktéž **deproprializace** nebo **onymizace**, je proces, při kterém dochází k přechodu proprií k apelativům. Rozlišujeme apelativizace dvě. Prvním

⁹ Jméno, kterým se národ nebo kmen sám nazval

¹⁰ Název, kterým byl národ nebo kmen označen sousedy

¹¹ Srov. Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 43

typem je přímá, jejíž prostředkem je metafora a metonymie. Vlastní jména jsou sice pro přenášeni nevhodná kvůli svému nedostatku, čímž chápeme jejich nedostačující pojmový význam. Pokud je ale využíváme k pojmenování známých nositelů typických vlastností, tak přenášeni významu podléhají a zároveň se mohou stát obecným jménem, které hodnotí lidi s touto vlastností. Nejčastěji se k tomuto způsobu vyjádření využívají antroponyma a toponyma. Známé je například označení pro zrádce *jidáš*¹², které pochází ze jména biblické postavy *Jidáš*, apelativum *lazar*, kterým nazveme nemocného, má také původ z Bible, apelativum *narcis* používáme pro někoho, kdo je posedlý vlastním vzhledem a vůbec sám sebou, pro milovníka využijeme pojem *donchuan*. Jak můžeme vidět, tak velice častým zdrojem apelativizace jsou jména biblická, mytologická, literární, ale i historická. Apelativizovaná toponyma většinou popisují nějaký konkrétní výrobek, který se v daném místě vyrábí. Jméno látky *manšestr* pochází z názvu anglického města *Manchester*, v němž se vyrábí, apelativum *damašek* je odvozeno od syrského města *Damašek*, z kraje *Champagne* známe nápoj *šampaňské*, francouzské město *Cognac* je základem apelativa *koňak*.

Záměrnou apelativizací také vznikají názvy fyzikálních jednotek využívané v odborné terminologii. Pro naprostou většinu z nich je východiskem vlastní jméno, ale jeho nositel nemusí být obecně známý srov. *ohm*, *watt*, *newton*, *kelvin*, *pascal*, *ampér*.

Typickým znakem v tomto procesu je, že se apelativa z cizích propriet v češtině adaptují rozdílným způsobem než výchozí pojmenování: *Cognac* × *koňak*, *Don Juan* × *donchuan*, což naznačuje do jisté míry se uvolňující vztah mezi apelativizovanou jednotkou a motivujícím proprietem. Přesto však nedochází k jejich plnému začlenění do českého systému obecných jmen. Dalším znakem procesu je ztráta velkého počátečního písmene, srov. *Švejk* → *švejk*, nebo morfologické odlišnosti výchozích slov a apelativizované jednotky, např. kraj *Champagne* je nesklonný, kdežto *šampaňské* využívá adjektivní způsob deklinace, naopak *damašek* nebo *manšestr* zůstávají z hlediska skloňování shodné se svými proprietárními

¹² Příklady jsou čerpány z Encyklopedického slovníku češtiny (2002)

protěšjky, srov. *damašek, Damašek, manšestr, Manchester* a Gsg *damašku, Damašku, manšestru, Manchesteru*¹³.

Vedle tohoto druhu apelativizace je známý druhý typ, a to apelativizace odvozovací, která vypadá takto například *Zeman* -> *zemanovec*.

Opačným procesem je pak **proprializace**, nebo-li **onymizace**, jehož výsledkem je nově vzniklá lexikální jednotka nesoucí veškeré charakteristiky vlastního jména, a to beze změny slovotvorné struktury fundujícího slova. Není to jen přesun obecného pojmenování k vlastním jménům jako u příjmení (*Svoboda, Válka, Rybář*), nebo u názvů měst a obcí (*Zaječí, Kobyli, Krásná Lípa, Ústí nad Labem, Tábor*), ale v širším pojetí znamená jisté upřesnění všech prvků apelativ, aby byly schopné plnit specifické funkce vlastních jmen; proto se do toho procesu mohou zahrnout i metafory (*Lopata, Plachta*) – rovinaté pozemky¹⁴. Samozřejmě i v tomto procesu se nelze obejít beze změn, jako je především psaní velkého počátečního písmene.

Dalším zvláštním vztahem je proces **transonymizace**, který bychom připomenuli jen okrajově. Jedná se o proces, který funguje mezi *propria* navzájem. Zvláštnost se projevuje tím, že: „*hybným momentem užití jednoho druhu propria při vzniku propria jiného není sémový prvek apelativní, ale propriální povahy.*“ (Úvod do obecné onomastiky, 1999, s. 56)

2 Skloňování vlastních jmen

Podstata skloňování vlastních jmen byla již naznačena v předchozí kapitole, tím je míněno, že vychází z deklinačního systému apelativ. To znamená, že jednotlivá *propria* se podle svého zakončení přiřazují ke konkrétním apelativním

¹³ Srov. Šrámek (1999)

¹⁴ Srov. Karlík (2002)

vzorům. Na druhou stranu, přihlédneme-li ke specifičnosti v kategorii rodu a čísla vlastních jmen, bývá využíváno i jiných typů deklinace. Abychom byli s to poznat základní podobu jména (Nsg), jak psanou, tak vyslovovanou, objevuje se snaha omezit hláskové alternace (hláskové vyrovnávání tvarotvorného základu).

V důsledku češtiny jako jazyka silně flektivního, z hlediska typologie¹⁵ jazyků, dochází k morfologické adaptaci (přejímání cizích slov, kdy slova získávají deklinační koncovky a zařazují se k příslušným deklinačním typům, morfologická adaptace nevyžaduje nutně adaptaci ortografickou a ortoepickou, i když souvislost mezi nimi existuje) některých druhů cizích vlastních jmen, a to nejčastěji rodných jmen osobních, zeměpisných jmen pak jen okrajově.¹⁶

2.1 Skloňování antroponym

Na rozdíl od jmen obecných dochází při deklinaci antroponym k rozdílnému užívání variantních koncovek: pokud uvádíme celé pojmenování osoby, pak se delší koncovka užívá až u posledního jména (*doktoru Davidu Silbersteinovi, herci Hugh Grantovi*), jinak se především v D, L sg upřednostňuje používání delších koncovek nad kratšími (*Petrovi, Heathovi, Šindelářovi*).¹⁷

Použití nominativní koncovky feminin *-a* (zařazení do deklinačního typu se vzorem „žena“) je nejčastějším způsobem počestění cizích ženských rodných jmen, která jinak neodpovídají žádnému deklinačnímu vzoru (francouzsky *Simone* [simon] – česky *Simona*). Pokud bylo přejaté jméno v původním jazyce nesklonné, je tento výskyt v češtině pouze okrajový a je možné ho využít jen jako další možnou tvarovou variantu, např. u ženských jmen, která jsou zakončená na souhlásku (*Ester* – Isg s *Esterou* i *Ester*). Běžně totiž do jazykového úzu proniká zakončení na *-a*, které je později kodifikováno jako spisovné (*Dagmar*, nově i *Dagmara*).

¹⁵ „nauka o popisu a klasifikaci jazyků podle vzájemně podmíněných strukturních vlastností, zkoumá výskyt typologicky relevantních rysů určitého typu v jednotlivých jazycích, srov. jazyk aglutinační, izolační, flexivní, introflexivní apod.“ (Slovník lingvistických termínů pro filology, 2005, s. 120)

¹⁶ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 350

¹⁷ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 351

Při zařazování jmen cizinců do českého jazyka taktéž existuje možnost jejich rodná jména neskloňovat, pokud jsou zakončena na [-i], [-e], [-o], [-u] a ve spojení s příjmením, které deklinaci podléhá (*Charlie Chaplina, Giuseppe Verdiho* ap.). Příjmení zůstávají tvarově stejná jen zřídka. V této souvislosti hovoříme o příjmeních zakončených ve výslovnosti na [-oa], v psané podobě na *-oix, -ois, -oy*, jestliže před nimi stojí skloňované rodné jméno nebo předložka (např. Gsg *Eugena Delacroix* [delakroa], *umělecké dílo od Delacroix; Andrého Maurois* [moroa]; *Henriho Leroy* [leroa]); ovšem skloňování není vyloučené. Pevně stanoveno není skloňování cizích příjmení s předložkami *von, van, di, de, da*. Jednou z možných variant je ponechávat je buď beze změny tvaru (Gsg *Achima von Arnim(a), Maxe von Sydow(a)*), anebo je tvarově obměňovat, jestliže se užívají i samostatně, tedy bez rodného jména (srov. Gsg *Ludwiga van Beethovena, Vincenta van Gogha*, ale obvykle *Leonarda da Vinci, Rembrandta van Rijn*). Co se týče orientálních jmen, běžně deklinaci podléhá jen jejich poslední složka (*Ho Či Min – Gsg Ho Či Mina*).¹⁸

2.2 Skloňování jmen osobních

2.2.1 Maskulina

2.2.1.1 Nsg zakončen ve výslovnosti na samohlásku

Do této skupiny spadají především cizí jména, jejichž zakončení je pro češtinu netradiční, a také menší skupina osobních jmen domácích. Pro jejich deklinaci se využívají všechny substantivní vzory životných maskulin, dokonce se uplatňuje i zájmenná flexe, (pomocí singulárových koncovek G, A *-ho*, D *-mu*, L, I *-m*, shodných s koncovkami dlouhých tvarů adjektivní flexe). Formanty se mohou připojovat buď k základu, který je shodný s Nsg (obzvláště u cizích jmen, téměř vždy

¹⁸ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 351–352

pak u jmen zakončených na samohlásku dlouhou), anebo k základu, který je bez koncové samohlásky (odsouvá se u domácích jmen a u jmen cizích, která jsou i v psané podobě zakončena hlavně na *-a*, *-o*, popř. také na *-e* (stejně jako jména domácí). Některá cizí jména, která mají základ skloňovaných tvarů shodný s psanou podobou Nsg, jsou v psané podobě zakončena na souhlásku, jedná se především o francouzská jména.¹⁹

2.2.1.1.1 Nsg zakončen na samohlásku [a], [á]

(a) Jména, která jsou ve vyslovované i grafické formě zakončena na *-a*, se skloňují využíváním pádových koncovek vzoru „*předseda*“. Náleží sem jak rodná jména jako *Ilja*²⁰, *Ota*, *Jindra*, tak domácí i cizí příjmení, např. *Hlavsa*, *Hora*, *Hůlka*, *Glinka*, *Zola*, *Katilina*, *Lumumba*, *Mennea*, *Balboa*, *Gargantua*. Po měkké souhlásce se v Gsg píše *-i*, např. *Váša*, *Krleža*, *Goya* → Gsg *Váši*, *Krleži*, *Goyi*; *Moravia*, *Mantegna* [-ňa] → Gsg *Moravii*, *Mantegni*; *Borgia* [-dža] → Gsg *Borgii*; taktéž po [c]: *Máca*, *Kapica* → Gsg *Máci*, *Kapici*. Jestliže se u cizích jmen *-c* vyslovuje jako [k], pak se ve skloňovaných tvarech píše k a v Gsg *-y*, např. *Lorca*, *Barca* → Gsg *Lorky*, *Barky*/řidč. *Lorcy*, *Barcy*.

(b) Podle vzoru „*pán*“ se skloňují ta jména, která mají ve vyslovované podobě zakončení [á], např. *Jahjá*, *Isá* → Gsg *Jahjáa*, *Isáa*; tak je možné skloňovat také finská jména jako je *Kivimaa* [-má], *Mirenmaa* [-má], pokud se přizpůsobí psaná podoba vyslovované (*Kivimáa*, *Kivimáovi*). Skloňování pomocí koncovek vzoru „*předseda*“ je ovšem mnohem častější (*Kivimaay*, *Kivimaaovi* atd.)²¹

(c) Zvláštnosti ve vztahu zvukové a grafické stránky

¹⁹ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 357

²⁰ Veškeré příklady jsou čerpané z Mluvnice češtiny 2 (1986)

²¹ Srov. Zeman (2000)

(ca) Spadají sem cizí jména, která jsou sice ve vyslovované podobě zakončená samohláskou [a], kdežto v psané podobě je jejich zakončení dané souhláskovým písmenem, a to buď písmeny *-d*, *-t*, *-s*, *-x*, anebo skupinou *-ois* a *-oix* vyslovovanou v Nsg jako [oa]. Podle vyslovované koncové souhlásky se nabízí dvojí skloňování u toho typu jmen, prvním je tvrdé podle vzoru „pán“ a druhým typem je připojování pádových koncovek pomocí měkkého vzoru „muž“, např. norské jméno *Bolstad* [búlsta] → Gsg *Bolstada* [-da], francouzská jména *Marat* [mara] → *Marata* [-ta]; *Dumas* [dyma] → *Dumase* [-se]. Co se týče skupiny francouzských jmen v grafice zakončených na *-ois* a *-oix* vyslovuje se jejich koncové písmeno jako [z], např. *Maurois* [moroa] → *Mauroise* [-aze], *Delacroix* [delakroa] → *Delacroixe* [-aze]. Ve spojení se skloňovaným rodným jménem nebo předložkou se tato příjmení většinou neskloňují.²²

(cb) Francouzská jména, která jsou v psané podobě zakončená na *-oy* [oa], nemají v českém deklinačním systému ustálené skloňování, např. *Duvernoy* [dyvernoa], *Leroy* [leroa], *Mauroy* [moroa]. Zcela běžně se při výslovnosti odsouvá nominativní [-a] a grafická podoba jména v Nsg se skloňuje podle vzoru „pán“, např. *Leroy* [leroa] → G, A sg *Leroya* [leroa], D, L *Leroyovi* [leroovi], I *Lerozem* [leroem]. Pokud se tato příjmení pojí s rodným jménem nebo předložkou, zůstávají pak většinou nesklonná.^{23 24}

2.2.2 Feminina

Do této skupiny osobních proprií patří mnohá křestní jména a příjmení, která jsou jak původu domácího, tak cizího. Tato jména jsou většinou v Nsg zakončena na vyslovovanou samohlásku, na souhlásku pak méně často. U jmen cizího původu dochází často k tvarovému i pravopisnému počestění. Pro jejich deklinaci využíváme připojování pádových koncovek substantivních vzorů „žena“, „růže“ a také

²² Srov. Zeman (2003)

²³ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 357–358

²⁴ Srov. Zeman (2003)

koncovek adjektivních vzorů „*mladá*“ a „*jarní*“. Tvarotvorný základ pro skloňované tvary je u jmen, která jsou zakončena na souhlásku shodný s Nsg, u zakončených na samohlásku se vokál odsouvá. Skupina antických jmen má svůj tvarotvorný základ rozšířen.²⁵

2.2.2.1 Nsg zakončen ve výslovnosti na samohlásku

Kromě základních podob rodných jmen (např. *Iva, Ivana, Karolína, Petra, Miluše, Dorothea, Sabina, Brigita, Simona* (francouzské *Simone*), *Šarlota* (francouzské *Charlotte*), něm. *Johanna*, ital. *Vittoria*, antic. *Psyché*, japon. *Yoko*) sem spadají i mnohá hypokoristika²⁶ (*Danka, Anička, Pája, Ivča, Dany, Poly*) a dokonce i ženské podoby kmenových, národních a obyvatelských jmen (*Polka, Hanačka, Ústečanka*).²⁷

2.2.2.1.1 Nsg zakončen na samohlásku [a], vzor „žena“

(a) Podle vzoru „žena“ se pravidelně skloňuje většina ženských jmen, která náleží do této skupiny: *Magdalena* → Gsg *Magdaleny*, *Marcela* → Gsg *Marceley*, *Violetta, Linda, Annika, Darja, Izabela, Armida* atd. Hypokoristické podoby jmen jako *Míla, Milun(k)a, Šárin(k)a, Elin(k)a* aj. se taktéž skloňují tímto způsobem.

(b) Jestliže se vyslovuje měkké souhláskové písmeno před koncovým *-a*, pak se v Gsg píše *-i* a v D, L je podoba variantní, např. u jmen jako *Táňa* (Gsg *Táni*, D, L *Táně*, oblastně i *Táni*, A *Táňu* atd.), *Káča* (*Káči*), *Danica* (*Danici*), *Nataša, Máša, Aglaja, Žěňa, Mája* (i *Maja*, španělské *Maya*), *Gaja* (řecké *Gaia* → Gsg *Gaii*, D, L *Gaie*, A *Gaiu* atd.). Vlastní jména, která jsou v grafice zakončena na *-ia* a ve

²⁵ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 362

²⁶ „mazlivé jméno domácké, někdy zároveň i zdrobnělé, domácké slovo, např. *Honza, taťulda, Anička, Váša*“ (Slovník lingvistických termínů pro filology, 2005, s. 46)

²⁷ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 363

výslovnosti na [ija] mají jiné skloňování vzhledem k počestěné podobě končící na *-ie* (např. *Sofie*).

(c) Dvě pravopisné podoby, které jsou v souladu s výslovností, mají v G, D, L sg jména zakončená na *-ea*, *-ua*: *Andrea* → Gsg *Andrey* (i *Andreji*), D, L *Andrei* (i *Andreji*), A *Andreu*, v *Andreo*, I *Andreou*. Na rozdíl od tvarů vzoru, podle kterého se skloňují mají v D a L sg koncovku *-i*. Náleží sem jména jako *Andrea*, *Enea*, italská *Bea*, *Amedea*, španělská *Dulcinea*, africká *Efua*.²⁸

2.2.2.1.2 Nsg zakončen na [-e] nebo [-ije], [-ija] vzor „růže“

Pádové koncovky vzoru „růže“ se připínají ke jménům, ve kterých se před koncovým [-e] vyskytuje obojetná, nebo měkká souhláska, anebo pokud se v grafice objevuje zakončení na dvojhlásky *-ie*, *-ia*, *-io* vyslovované výše uvedeným způsobem. Z této kategorie jsou pro naši práci nosná pouze ta jména, která jsou zakončená na dvojhlásku *-ia*. Pro tato jména se v českém jazyce velice často používá ekvivalent končící na *-ie*, který není obtížný vytvořit (nejedná se totiž o součást jmenného základu, ale o jeho zakončení), z tohoto důvodu se tato mezinárodně rozšířená jména skloňují jako české obdoby na *-ie* (*Patricie*, *Olivie*) obvyklá v češtině, např. italské jméno *Silvia* (Gsg *Silvie*, D, A, L *Silvii*, I *Silvii*), italské *Julia*, španělské *Natalia*, ruské *Pelagija* – *Pelagije* nebo francouzské, německé *Sophie* apod.²⁹

2.2.2.1.3 Nsg zakončen na [á], adjektivní skloňování podle vzoru „mladá“

Ta příjmení, která mají zakončení na *-á*, tudíž mají formu tvrdého přídavného jména, se řadí k adjektivní flexi podle výše zmíněného vzoru. Do takové skupiny

²⁸ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 363

²⁹ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 364

jmen se pak řadí jak česká příjmení adjektivního typu, např. *Šedivá* → (Gsg *Šedivé* (shodné s D, L sg), A, I sg *Šedivou*), *Nová*, *Smutná*, *Rogowská*, tak přechýlené podoby mužských jmen, které jsou původu domácího i cizího, jako např. *Hnízdová* → (G, D, L sg *Hnízdové*, A, I sg *Hnízdovou*), *Holmesová*, *Darlingová*, *Cioncanová*, *Fjodorovová*, *Chálkiaová* apod.³⁰

2.2.2.2 Přechylování cizích jmen v češtině

Přechylováním příjmení se míní: „vytváření ženských podob příjmení z mužských příjmení“ (Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 1998, s. 27), jak již bylo naznačeno výše, provádí se tak nejčastěji pomocí přípony *-ov(á)*.³¹ V českém jazyce je zvykem tímto způsobem tvořit ženská příjmení z jejich mužských protějšků. Sufix *-ov(á)* se tedy připojuje k nominativu mužského příjmení, pokud jméno končí na *-a*, *-o* (*Fonda* [fonda], *Stilo* [stilo]), pak se přípona pojí přímo se slovtvorným základem (*Fondová* [fondová], *Stilová* [stilová]). Jestliže slovtvorný základ končí na němém *-e*, v psané podobě ženského příjmení se ponechává, samozřejmě existují i jiné možnosti, které se odvíjejí od písmene, které předchází koncovému vokálu *e*.³²

Pokud hovoříme o podvojném příjmení, většinou se přechylují obě části, ovšem záleží na jazyce. V anglickém jazyce se v každém případě přechyluje část druhá (*Barrett-Browningová*), ale v některých typech textů zaznamenáváme přechýlené obě části jména.^{33 34}

Ta příjmení, v nichž se objevují komponenty *de*, *La*, *Mac*, *Mc*, *Le*, *O'* apod. se přechylují, kdežto komponenty stojící před nimi zůstávají stejné, např. *Macaulay*

³⁰ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 365

³¹ „U některých osobností se vžila nepřechýlená forma (*Alba de Cespedes* [alba de čespedes]).“ (Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině, 2005, s. 10)

³² Srov. Zeman (1998), Zeman (2003), Zeman (2005)

³³ Srov. Zeman (2003), Zeman (2005), Zeman (2006)

³⁴ Srov. Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině, 1998, s. 27

→ *Macaulayová*.³⁵ Nabízí se také možnost příjmení nepřechylovat, pak se ale musí skloňovat jméno křestní, např. *Simone de Beauvoir* → G sg *Simony de Beauvoir*, D sg *Simoně de Beauvoir*, nebo je možné komponent vynechat a příjmení přechylovat a tedy i skloňovat, např. *Beauvoirová* → G sg *Beauvoirové*.^{36 37} Více o přechylování viz Knappová (1979), (1992).

Na tuto problematiku bude v této práci nahlíženo pouze okrajově, proto také byly uvedeny jen základní principy přechylování ženských příjmení. z hlediska relevance bude pro tuto práci spíše zásadní jazykové užívání nepřechýlených podob cizích ženských jmen v českém jazyce a jejich porovnání s možnou přechýlenou podobou jména. Existence dvojí podoby příjmení se nejspíš bude vyskytovat u známějších osobností, u nichž se vžila spíše nepřechýlená podoba jejich příjmení a podoba jména zakončená sufixem *-ov(á)* se tímpádem nabízí jako možná varianta. Kdežto pouze přechýlená příjmení se budou objevovat u méně známých žen, jejichž jméno se pojí většinou s nějakou sportovní událostí a dalšími podobnými akcemi.

2.3 Český národní korpus

Korpus obecně je „soubor počítačově uložených textů (v případě mluveného jazyka - přepisů záznamu mluvy), který primárně slouží k jazykovému výzkumu“.³⁸ (Co je korpus? Dostupný z WWW http://ucnk.ff.cuni.cz/co_je_korpus.php [7. 4. 2010]). Pro usnadnění práce s korpusy byly vyvinuty vyhledávací programy, jejichž úkolem je umožnit uživateli vyhledat jak slovo, tak slovní spojení a zároveň jsou schopné zobrazit jejich zachycení v kontextu, frekvenci a mnohé další. Takovým programem je korpusový manažer Bonito (užívaný především pro češtinu), který

³⁵ Srov. Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině, 1998, s. 27

³⁶ „U OJ, jejichž součástí je komponent de (de Beauvoir), se částí po tomto komponentu přechylují (de Beauvoirová [bóvoárová])“ (Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině, 2003, s. 21)

³⁷ Srov. Mluvnice češtiny 2 (1986)

³⁸ Podle Čermáka korpus znamená: „Ve smyslu dnešním se v korpusové lingvistice rozumí především takový ucelený soubor textů, který je sestavený s přihlédnutím ke svému cíli reprezentativním způsobem, je obhospodařovaný počítačově a zpracováván souborem korpusových metod.“ (Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy, 2006, s. 5)

nalezne konkordanci (zdroj hledané informace), což je souhrn všech výskytů excerpovaného jevu, slova apod., který v podobě jednoho řádku vytváří soubor, který lze dále analyzovat.³⁹

Český národní korpus (ČNK) vznikl z popudu Ústavu pro český národní korpus (ÚČNK), který je součástí Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. ČNK je tedy akademickým projektem, jehož cílem je vytvořit počítačový korpus zaměřený hlavně na psanou češtinu. Nejen budování korpusu je v zájmu ÚČNK, taktéž se podílí na rozvoji disciplíny korpusová lingvistika a její výuce.

V rámci ČNK existuje mnoho různých druhů korpusů, např. nový projekt paralelního korpusu Intercorp, diachronní korpusy, korpusy mluveného jazyka a psaného jazyka synchronní. Mezi nejznámější patří SYN2000, který obsahuje žánrově vyvážené texty z let 1990–1999, dalším je SYN2005 s texty z let 2000–2004. Do této kategorie spadá i korpus **SYN2006PUB**, jehož základ tvoří pouze publicistické texty, a to z let 1990–2004 a z něhož záznamů bylo vyhledáváno.⁴⁰

Přestože je korpus souhrn elektronicky sepsaných a utříděných textů, v každém případě se na něm podílel lidský faktor, který nezaručí stoprocentní správnost, a proto v korpusu můžeme nalézt mnohé nesrovnalosti a chyby. Jedná se o značkování (tagování) jednotlivých slov pomocí morfologických značek, které uživateli pomáhají při práci s korpusem. Pomocí těchto značek můžeme jak vyhledávat, tak určovat konkrétní výsledek, tedy zda se jedná například o podstatné jméno, zájmeno, sloveso, nebo rod, číslo a další gramatické kategorie. Bohužel jsou slova a slovní spojení ne vždy správně označována, což uživateli práci naopak ztěžuje. Pokud hovoříme o lemmatizaci⁴¹, tak ani ta není vždy plně funkční. Je možné, že některá slova nejsou zcela lemmatizována, a ve výsledku uživateli korpus nenabídne celé paradigma hledaného výrazu; proto je třeba určité tvary dále dohledávat. Přesto je pro náš výzkum vhodnější vyhledávání pomocí atributu lemma, které právě reflektuje širší morfologii, nebo slootovorbou jednotlivých (v našem

³⁹ Srov. Čermák (2005)

⁴⁰ Srov. Struktura. Dostupný z WWW <http://ucnk.ff.cuni.cz/struktura.php> [7. 4. 2010]

⁴¹ „lemma – zobecněný tvar zastupující všechny ostatní, např. infinitiv u slovesa, 1. pád u substantiva apod.“ (Jak využívat český národní korpus, 2005, s. 173)

případě) proprií. Existují i mnohé další způsoby vyhledávání, např. atribut word, kterých v naší práci ovšem využito nebude z důvodu výše zmíněného (zájem o jednotlivé tvary jmen v konkrétních pádech).

3 Výzkum

3.1 Úvod

V nadcházející části práce bude předložen výzkum, jehož předmětem jsou osobní jména cizího původu a jejich skloňování. Pro tyto účely bylo vybráno 40 osobních jmen, jejichž zakončení je v grafické na *-a*, *-á*, nebo mluvené podobě [a], [á]. Propria tedy mohou být v psané podobě zakončená na vokál *-a*, na samohláskové písmeno vyslovované jako [a, á, nebo jinak], nebo na jiný grafém či skupinu jiných grafémů (vyslovované ale jako a,á). Jména byla typově vybrána tak, aby se na jejich příkladu daly co nejlépe reflektovat různé možnosti deklinace. Budou rovnoměrně rozdělena na rodná jména a příjmení jak maskulin, tak feminin vždy po 10 zkoumaných jevech. Vzorek tvoří aktuální jména, tedy jména soudobých politiků, sportovců, herců a hudebníků, ale zároveň i jména „tradiční“. Antroponyma jsou tedy rozdělena na maskulina a feminina a v jednotlivých kategoriích (rodné jméno, příjmení) jsou pro přehlednost řazena podle abecedního pořádku. Ke každému analyzovanému příkladu bude přistupováno jednotlivě, vždy bude uvedena řádná grafická podoba jména a jeho správná výslovnost⁴² v hranatých závorkách. Umístění tabulky, která bude ilustrovat počet nalezených tvarů jména ve všech pádech (kromě vokativu, který, až na pár výjimek, nebyl ve zkoumaném materiálu nalezen), je neopomenutelnou součástí práce. Konkrétní výsledky jako odraz veřejného jazykového úzu budou sloužit ke komparaci s jednotlivými údaji v jazykovědných příručkách (*Mluvnice češtiny 2*, *Příruční mluvnice* apod.).

⁴² Výslovnost všech proprií je uváděna podle Zeman (1998), (2003), (2005) a (2006), Honzáková – Romportl (1981), Prokopová (1989)

Komentář poslouží jako objasnění různých podob jmen a zároveň se bude snažit poukázat na různorodé odchylky (překlepy, „chyby“, spíše různé podoby, z nichž některé mohou převážit, být častější, některé mohou být sporadické, a přesto to vše může ukázat jisté tendence tvaroslovné či pravopisné). Předmětem naší práce není dodržování výslovnosti u jednotlivých jmen cizího původu, ale sledování jejich začleňování do českého deklinačního systému a jejich užívání v českých textech. Podklady pro hledání konkrétních tvarů jmen poskytnou programy jako ČNK a případně databáze Anopress, o nichž výše (viz kapitola 2.3).

3.2 Maskulina

3.2.1 Rodná jména

V administrativním styku je obvyklé uvádět na prvním místě rodné jméno a následně příjmení (různé dotazníky, žádosti apod.), taktéž ve společnosti využívají lidé obvykle rodného jména k vzájemnému představení. Z těchto zvyklostí jsme vycházeli, a proto v praktické části uvádíme jako první analýzu rodných jmen.

3.2.1.1 Andrea

Tab. 1: Výskyt tvarů vlasního jména *Andrea* [andrėja]

		ČNK
nominativ	<i>Andrea</i>	400
genitiv	<i>Andrey</i>	31
	<i>Andrea</i>	19
dativ, lokál	<i>Andreu</i>	1
akusativ	<i>Andreu</i>	25
	<i>Andrea</i>	2
vokativ	<i>Andreo</i>	2
instrumentál	<i>Andreou</i>	19

Po zadání [lemma="Andrea"] do korpusu SYN2006PUB bylo nalezeno 4214 výskytů tvarů tohoto jména. Ne všechny spadaly do určené kategorie rodného jména maskulin. Bylo třeba vyloučit ženský protějšek tohoto jména, název kostela, lodi, vesnice, cestovní kanceláře a jméno Andrej. Poté nám zůstalo 537 výskytů pouze mužského rodného jména, což je celkový počet, který v tabulce není reflektován, jelikož byl vyloučen název opery: *Andrea Chénier*. Ta se sice jmenuje podle reálného francouzského básníka, ovšem nepodléhá přesně deklinaci vlastních jmen. Výskytů spojených s tímto názvem bylo nalezeno 38, nominativ *Andrea Chénier* v počtu 16, jmenovací nominativ⁴³ *Andrea Chénier* v počtu 18, například: „... přijedou s operou *Andrea Chénier* ...“ (SYN2006PUB. Dostupný z WWW <http://www.korpus.cz> [8. 4. 2010]), další 4 výskyty zobrazovaly správně vyskloňované příjmení *Chénier*, ale chybně vyskloňované rodné jméno *Andrea* v G sg, např. „... chystá premiéru *Andrea Chéniera* ...“ (SYN2006PUB. Dostupný z WWW <http://www.korpus.cz> [8. 4. 2010]), což by správně znělo *Andrey Chéniera*. Právě z těchto důvodů nebyly tyto výskyty zahrnuty v tabulce.

Toto mužské jméno je původu italského a jeho jediná správná podoba v nominativu je *Andrea* (400), v českém deklinačním systému se skloňuje podle vzoru „*předseda*“, čemuž odpovídá genitiv *Andrey* (31), akusativ *Andreu* (25), vokativ *Andreo* (2) a instrumentál *Andreou* (19) a není u nich dále potřeba komentáře.

Zvláštností ale jsou nominativní tvary *Andrea* v genitivu (19) a v akusativu (2). Nabízí se vysvětlení, že není nutné skloňovat křestní jméno poji-li se s příjmením, které deklinaci podléhá, např. „... *architektura Andrea Palladia* ...“ (SYN2006PUB. Dostupný z WWW <http://www.korpus.cz> [8. 4. 2010]), ale vzhledem k definicím⁴⁴ v příručkách tuto možnost neshledáváme za zcela vhodnou.

⁴³ „nominativ vyjadřující jméno osoby n. věci na základě spojení s nadřazeným substantivem, např. *Město Olomouc má mnoho památek; Čtu román Babička*“ (Slovník lingvistických termínů pro filology, 2005, s. 79)

⁴⁴ Srov. Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 351: „Zařazujeme-li do češtiny pojmenování cizince, mohou ve spojení rodného jména zůstat nesklonována rodná jména na [-i], [-e], [-o], [-u], jestliže se skloňuje příjmení ... příjmení zůstávají tvarově neobměňována jen výjimečně.“

Progresivnější přístup bychom spatřovali ve skloňování jména, jelikož princip není složitý, a nemohou tudíž vyvstat nějaké komplikace.

Jako tvaroslovnou chybu hodnotíme dativní/lokálovou podobu jména *Andreu* (1), která neodpovídá kodifikaci.⁴⁵

3.2.1.2 Attila

Tab. 2: Výskyt tvarů vlastního jména Attila [atyla]

		ČNK
nominativ	<i>Attila</i>	167
	<i>Atila</i>	15
	<i>Atilla</i>	7
genitiv	<i>Attily</i>	29
dativ, lokál	<i>Attilovi</i>	0
akusativ	<i>Attilu</i>	24
instrumentál	<i>Attilou</i>	12

U rodného jména *Attila*, které je maďarského původu, převažuje v naprosté většině správná nominativní podoba (167). Kdežto zbylé výskyty dokazují absenci daného grafému, př. *Atila*, nebo naopak ilustrují jeho přidání na nesprávném místě, př. *Atilla*. U obou těchto podob nenalzáme jiné vysvětlení než v neznalosti jména, nebo v nepozornosti.

Ostatní tvary jména (genitiv *Attily* (29), akusativ *Attilu* (24), instrumentál *Attilou* (12))⁴⁶ jsou vytvořeny v souladu s tvaroslovnou normou, zároveň je u nich dodržena i norma pravopisná, tudíž nepokládáme za důležité se o nich dále zmiňovat.

Rovněž jako u předchozího jména (viz kapitola 3.4.1.1) se objevily výrazy, které nebyly zahrnuty do tabulky viz výše. Patří mezi ně název klubu *Attilo*, operace *Attila*, třída (ulice) *Attila* a dokonce i opera nesoucí název *Attila*, inspirovaná hunským dobyvatelem *Attilou*. Hledaný výraz byl jako v předchozím případě nalezen v nominativu (8), ve jmenovacím nominativu (6), ale na rozdíl od něj i ve třech

⁴⁵ Srov. Zeman (2005), Mluvnice češtiny 2 (1986)

⁴⁶ Dativ ani lokál se v námi exceprovaném materiále (SYN2006PUB) za dané období (1990–2004) neobjevil

vyskloňovaných podobách – genitiv *Attily* (1), dativ/lokál *Attilovi* (1) a instrumentál *Attilou* (1) – jež odpovídají kodifikačním příručkám a tudíž se není potřeba nad nimi pozastavovat.

3.2.1.3 Battista

Tab. 3: Výskyt vlastního jména *Battista* [batysta]

		ČNK
nominativ	<i>Battista</i>	37
genitiv	<i>Battisty</i>	35
dativ, lokál	<i>Battistovi</i>	0
akusativ	<i>Battistu</i>	1
instrumentál	<i>Battistou</i>	4

Battista je mužské rodné jméno italského původu. v nominativní podobě nebyly nalezeny žádné odchylky od pravopisné normy. Pokud bychom zadali do korpusového manažera dotaz [lemma="Batista"] získali bychom pouze určitý počet výskytů toho jména v podobě příjmení, např. diktátor *Fulgencio Batista* apod.

Ani ve zbylých tvarech (genitiv *Battisty* (35), akusativ *Battistu* (1) a instrumentál *Battistou* (4))⁴⁷ není viditelný odklon od pravopisné nebo tvaroslovné normy.⁴⁸

3.2.1.4 Béla

Tab. 4: Výskyt vlastního jména *Béla* [béla]

		ČNK
nominativ	<i>Béla</i>	292
	<i>Bela</i>	14

⁴⁷ Ve sledovaném období (1990–2004) se v daném materiálu (SYN2006PUB) neobjevil žádný výskyt jména *Battista* v dativu/lokále.

⁴⁸ Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině (2005, s. 8) uvádí, že: „OJ zakončená na [a] ... se skloňují podle vzoru předseda (Giambattista [džambatysta], 2. pád Giambattisty [džambatysty]).“

genitiv	<i>Bély</i>	146
	<i>Bely</i>	3
	<i>Bela</i>	1
dativ, lokál	<i>Bélovi</i>	8
	<i>Belovi</i>	1
akusativ	<i>Bélu</i>	13
	<i>Belu</i>	4
instrumentál	<i>Bélou</i>	24

Béla jako rodné jméno maďarského původu má jedinou správnou podobu v nominativu, a to s grafémem *é*, která převažuje nad chybným tvarem *Bela* (14), což dokazuje počet výskytů v tabulce viz výše. Jelikož je jméno zakončeno ve vyslovované i grafické podobě na [a] připínají se k němu pádové koncovky vzoru „*předseda*“, čemuž odpovídají téměř všechny tvary jména jak pravopisně správná (genitiv *Bély* (146), dativ/lokál *Bélovi* (8), akusativ *Bélu* (13), instrumentál *Bélou* (24)), tak s chybnou podobou bez diakritiky nad písmenem *e* (genitiv *Bely* (3), dativ/lokál *Belovi* (1), akusativ *Belu* (4)). Tento nedostatek by mohl být způsobený nepozorností při přepisu jména do českého jazyka, neznalostí jména nebo pouhým překlepem.

Jako tvaroslovnou chybu hodnotím podobu jména v genitivu *Bela* (1), která neodpovídá žádnému tvaru zakotvenému v kodifikačních příručkách. Pro nesklonnost není v tomto případě důvod a daný tvar nepovažujeme za náležitý.

Do tabulky opět nebyly vzaty v úvahu některé výskyty jména, pokud šlo o použití tohoto jména jako příjmení, křestní jméno fenky, elektropodniku nebo dřívější hitparády Čágo Bélo, celkem bylo vynecháno 7 tvarů.

3.2.1.5 Bénoit

Tab. 5: Výskyt vlastního jména *Bénoit* [bénoa(t)]

		ČNK
nominativ	<i>Bénoit</i>	0

	<i>Benoit</i>	88
	<i>Benoite</i>	2
genitiv, akusativ	<i>Benoita</i>	25
dativ, lokál	<i>Benoitovi</i>	0
	<i>Benoitu</i>	2
instrumentál	<i>Benoitem</i>	3

Z hlediska vyslovované podoby bylo jméno *Bénoit*, které pochází z francouzského jazyka, začleněno do výzkumu antroponym, přestože je v psané podobě zakončeno na písmeno *t*. Ve výslovnosti, která je v hranatých závorkách, můžeme vidět, že vyslovování tohoto *t* je fakultativní⁴⁹, proto může být součástí analýzy antroponym zakončených na [a], [á].

V námi excerpovaném materiálu nebyl po zadání [lemma="Bénoit"] nalezen ani jeden záznam, který by odpovídal správnému znění tohoto jména. Zbylé pak nereflktují cizí původ jména a je u nich absence francouzských grafémů, tj. *Benoit* (88), nebo bylo omylem přidáno koncové *e*, př. *Benoite* (2). Nízký počet záznamů dokládá, že přidávání písmen není tak časté, oba výskyty ovšem dokumentují nízkou znalost francouzského jazyka mezi českými novináři, nebo jejich nepečlivost.

Bohužel i v dalších pádech nalezneme pravopisné chyby, tudíž je nepovažujeme za správné. Potvrzují znalost pouze tvaroslovné normy⁵⁰, jejíž dodržení je na rozdíl od pravopisné již ve všech zbylých tvarech (genitiv/akusativ *Benoita* (25), dativ/lokál *Benoitovi* (0), *Benoitu* (2), instrumentál *Benoitem* (3)). Za zmínku stojí preferování kratší koncovky *-u* v dativu/lokálu než delší koncovky *-ovi*.

Z analýzy bylo vynecháno 35 výskytů z celkového počtu 155, jelikož byly využívány jako příjmení, název restaurace, kláštera, ulice, nebo jako ženské křestní jméno.

⁴⁹ „OJ zakončení v 1. pádu grafické formy na tvrdou a obojetnou souhlásku (s výjimkou *-s/-z/-x*), která se v počestěné výslovnosti může, ale nemusí vyslovit (Daudet [dode]/[dodet]); v dalších pádech se tato souhláska vyslovuje (2. pád Daudeta [dodeta]).“ (Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině, 2003, s. 14)

⁵⁰ Mluvnice češtiny 2 (1986, s. 358) říká: „... zvláště jména francouzská s vyslovovanou podobou Nsg na samohlásku [a] jsou v grafice zakončena na souhláskové písmeno, nejčastěji *-d*, *-t*, ... koncové souhláskové písmeno se ... vyslovuje a jména se skloňují ... podle vz. „pán“,...“

3.2.1.6 François

Tab. 6: Výskyt vlastního jména *François* [fransoa]

		ČNK
nominativ	<i>François</i>	70
	<i>Francois</i>	916
	<i>Francoise</i>	8
genitiv, akusativ	<i>Francoise</i>	425
	<i>Francois</i>	2
dativ, lokál	<i>Francoisovi</i>	9
	<i>Francoisi</i>	26
	<i>Francois</i>	3
instrumentál	<i>Francoisem</i>	96

Přestože jméno *François*, francouzského původu, končí v grafice na souhláskové písmeno, ve vyslovované končí na vokál *a*, z tohoto důvodu spadá do kategorie antroponym zakončených na [a], [á].

Jestliže zadáme do vyhledávacího programu [lemma="François"], nalezneme pouze 70 konkordancí týkající se tohoto jména a které jsou pouze v nominativním tvaru. Ve zbylých můžeme nalézt absenci francouzského grafému *ç*, což může být opět spojeno s neznalostí jazyka, nebo s českým přepisem a samozřejmě s nepozorností v něm.⁵¹ Jsou to podoby *Francois* (916), *Francoise* (8). Druhá podoba jména v nominativu by byla správná pouze tehdy, pokud by se jednalo o ženské jméno *Francoise*, které je nesklonné.

Jiná situace nastává v genitivu (akusativu). V souladu s pravopisem není utvořena ani jedna podoba *Francoise* (425), *Francois* (2), což znamená, že převládá nesprávný přepis jména. Na druhou stranu vysoký počet záznamů u podoby *Francoise* alespoň dokládá znalost morfologickou, tedy, že rodné jméno se skloňuje podle měkkého vzoru „muž“.

⁵¹ Nejčastější pravopisnou chybou v českých textech je „změna pořadí písmen“, „vynechávání písmen“ nebo „záměna francouzských písmen s neobvyklými diakritickými znaménky písmeny se znaménky obvyklejšími nebo vynechání diakritických znaků“. (Jak užívat francouzská vlastní jména v češtině, 2002, s. 15)

Dativ (lokál) je reprezentován třemi podobami. S pravopisem opět nekoresponduje ani jeden tvar, u všech podob je nahrazen francouzský grafém českým *c*. z hlediska tvaroslovného odpovídá normě tvar *Francoisovi* (9), který pomalu ustupuje před progresivnějším, taktéž správným, tvarem *Francoisi* (26). Nízký počet záznamů dokládá, že se nepreferuje nesklouňovat křestní jméno, srov. *Francois* (3).

Neproblematicky se jeví instrumentál, který je vytvořen tvaroslovně správně *Francoisem* (96), jedinou výtkou zůstává vynechání francouzského grafému.

Celkový počet nalezených záznamů u tohoto jména byl 1606, z něhož byly vyřazeny ty podoby, které zobrazovaly toto jméno jako ženské křestní *Francoise*, nebo totéž s chybou *Francois* a dále ty, ve kterých jej bylo použito jako příjmení.

3.2.1.7 Géza

Tab. 7: Výskyt vlastního jména Géza [géza]

		ČNK
nominativ	<i>Géza</i>	100
	<i>Geza</i>	6
genitiv	<i>Gézy</i>	20
dativ, lokál	<i>Gézovi</i>	2
akusativ	<i>Gézu</i>	3
instrumentál	<i>Gézou</i>	13

Podle tabulky je zřejmé, že jméno *Géza*, které je maďarského původu nedělá Čechům sebevětší problémy. Jedinou výjimkou je jeho podoba v nominativu, která opět značí nepozornost v přepisu do češtiny. Ovšem nízký počet nalezených záznamů značí, že tato chyba není častá srov. *Geza* (6).

Ostatní podoby hledaného výrazu (genitiv *Gézy* (20), dativ/lokál *Gézovi* (2), akusativ *Gézu* (3), instrumentál *Gézou* (13)) jsou v naprostém souladu s pravopisnou i tvaroslovnou normou⁵² a není třeba se k nim dále vyjadřovat.

⁵² Srov. Mluvnice češtiny 2 (1986), Zeman (2006)

Z celkového počtu nalezených výskytů jména *Géza* (139) byl vypuštěn jeden tvar *Gézové* a ze záznamů jména *Geza* (7) taktéž jeden, jehož nositelem byla žena.

3.2.1.8 Gyula

Tab. 8: Výskyt vlastního jména *Gyula* [d'ula]

		ČNK
nominativ	<i>Gyula</i>	344
genitiv	<i>Gyuly</i>	121
dativ, lokál	<i>Gyulovi</i>	21
akusativ	<i>Gyulu</i>	25
instrumentál	<i>Gyulou</i>	50

Maďarské jméno *Gyula* taktéž nepatří mezi problematická jména, ve kterých by se měly objevovat pravopisné a tvaroslovné nedostatky.

V nominativu byla nalezena jediná podoba tohoto jména a samozřejmě správná, srov. *Gyula* (344).

Ani v ostatních pádech nebyla nalezena nějaká konkrétní odchylka od normy, kterou by bylo nutné zmínit. Naprosto všechny tvary (genitiv *Gyuly* (121), dativ/lokál *Gyulovi* (21), akusativ *Gyulu* (25), instrumentál *Gyulou* (50)) korespondují s kodifikovanými pravidly skloňování podle apelativního vzoru „*předseda*“.

Do tabulky nebyl započítán název maďarského města *Gyula*, které bylo nalezeno v počtu 11 výskytů, z toho v genitivu *Gyuly* (2) a v dativu/lokále *Gyule* (6).

3.2.1.9 Ilja

Tab. 9: Výskyt vlastního jména *Ilja* [ilja]

		ČNK
nominativ	<i>Ilja</i>	1313
genitiv	<i>Ilji</i>	312
dativ, lokál	<i>Iljovi</i>	29

akusativ	<i>Ilju</i>	58
instrumentál	<i>Iljou</i>	63

Ruské rodné jméno *Ilja* se v českém jazyce objevuje naprosto běžně, svědčí o tom i hojnost nalezených záznamů tohoto jména. V rámci dřívější vazby na Sovětský svaz nebylo neobvyklé pojmenovat takto svého mužského potomka. Z těchto důvodů je jasné, že by se začleňováním tohoto jména do českého jazyka neměl být nějaký výrazný problém.

Dokládá to jediný nominativní tvar, který je bezchybný a který byl nalezen ve velkém počtu výskytů (1313).

Téměř obdobná situace nastala i v ostatních pádech jména *Ilja*, které jsou v souladu jak s pravopisnou, tak tvaroslovnou normou, která je založena na přidávání pádových koncovek mužského tvrdého vzoru „*předseda*“ srov. *Ilji* (312)⁵³, dativ/lokál *Iljovi* (29), akusativ *Ilju* (58) a instrumentál *Iljou* (63). z toho je zřejmé, že již není potřeba dalšího komentáře.

I u tohoto jména jsme našli nereprezentativní výskyty, které nebyly zahrnuty do tabulky. Jedná se pouze o jméno *Ilja* v ženském rodě, které bylo nalezeno v nominativu (6), akusativu (1) a instrumentálu (1) taktéž bez pravopisných a tvaroslovných chyb.

3.2.1.10 Ivica

Tab. 10: Výskyt vlastního jména *Ivica* [ivica]

		ČNK
nominativ	<i>Ivica</i>	161
genitiv	<i>Ivicy</i>	25
dativ, lokál	<i>Ivicovi</i>	4
akusativ	<i>Ivicu</i>	13
vokativ	<i>Ivico</i>	1

⁵³ Je nutné říci, že pokud je: „... před koncovým –a vyslovována souhláska měkká, píše se v Gsg –i ...“ (Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 357)

instrumentál	<i>Ivicou</i>	8
--------------	---------------	---

Ivica je rodné jméno chorvatského (případně jugoslávského) původu. Vzhledem k příbuznosti českého a chorvatského jazyka by uživateli češtiny nemělo působit při začleňování do českého deklinačního systému velké potíže. Nominativní podoba jména *Ivica* (161) je v souladu s pravopisem a není nutné se u ní dále pozastavovat.

Genitiv reprezentuje jediný nalezený tvar *Ivicy* (25), který dokládá, že u tohoto rodného jména je využívána pouze jmenná flexe pomocí apelativního vzoru „*předseda*“. Pravopisná norma nebyla taktéž porušena.

Zbylé tvary v konkrétních pádech (dativ/lokál *Ivicovi* (4), akusativ *Ivicu* (13), vokativ *Ivico* (1) a instrumentál *Ivicou* (8)) jsou vytvořeny v souladu s morfologickou kodifikací a ani z hlediska pravopisné podoby vlastního jména nebyly nalezeny žádné odchylky od normy. Není tedy nutné je dále komentovat.

3.2.2 Příjmení

3.2.2.1 Delacroix

Tab. 1: Výskyt příjmení *Delacroix* [delakroa]

		ČNK
nominativ	<i>Delacroix</i>	28
genitiv, akusativ	<i>Delacroixe</i>	21
dativ, lokál	<i>Delacroixovi</i>	2
instrumentál	<i>Delacroixem</i>	1

Delacroix je příjmení, které pochází z francouzštiny, čemuž napovídá zakončení na skupinu *-oix*. Přestože je zakončeno na souhláskovou skupinu v psané podobě, spadá do antroponym zakončených na [a], [á] díky jeho vyslovované podobě.

Správné nominativní podobě *Delacroix* odpovídá 28 výskytů, v námi excerpovaném materiálu nebyl nalezen jediný záznam, který by nekorespondoval s touto podobou.

V genitivu (akusativu) je v souladu s pravopisem a tvaroslovnou normou utvořen tvar *Delacroixe* (21), příjmení se tedy skloňuje podle vzoru „muž“⁵⁴, jehož pádové koncovky se přidávají ke slovtvornému základu vlastního jména: „... *tak nahradil Eugéna Delacroixe* ...“ (SYN2006PUB. Dostupný z WWW <http://www.korpus.cz> [9. 4. 2010]).

Pro dativ (lokál) platí rovněž to samé, a to, že je vytvořen bez pravopisné a tvaroslovné odchylky, srov. *Delacroixovi* (2).

Podoba jména v instrumentálu v tomto případě nepoukazuje na konkrétní chyby. Tvar *Delacroixem* byl nalezen pouze jednou a není nutné ho dále komentovat.

3.2.2.2 Dumas

Tab. 2: Výskyt příjmení *Dumas* [dyma]

		ČNK
nominativ	<i>Dumas</i>	303
genitiv, akusativ	<i>Dumase</i>	260
dativ, lokál	<i>Dumasovi</i>	29
	<i>Dumasi</i>	1
instrumentál	<i>Dumasem</i>	26

Francouzské příjmení *Dumas*, které proslavil především spisovatel *Alexander Dumas* starší, nebo francouzský ministr zahraničí *Roland Dumas*, stejně jako předchozí příjmení končí na souhláskové písmeno, které se nevyslovuje a tudíž spadá do kategorie jmen zakončených na [a], [á].

K nominativní podobě příjmení *Dumas* (303) se přidávají pádové koncovky vzoru „muž“, podle kterého se proprium skloňuje. K podobě jména v nominativu nemáme žádnou námitku, nanejvýš odpovídá pravopisnému ztvárnění.

⁵⁴ v Mluvnici češtiny 2 (1986, s. 358) se dočteme, že: „...ve spojení se skloňovaným rodným jménem nebo předložkou zůstávají tato jména často neskloňována.“

Jestliže se v nominativu souhláskové písmeno *s* nevyslovovalo, v ostatních pádech se již tak neděje, začíná se vyslovovat před deklinačními formanty. Správný tvar příjmení v genitivu (akusativu) *Dumase* (260) dokládá dodržení pravidel skloňování.

Pro dativ (lokál) platí obdobná situace, oba tvary *Dumasovi* (29) a *Dumasi* (1) jsou utvořeny podle spisovné normy. Podle počtu výskytů je jasné, že převažuje užívání delší koncovky *-ovi* nad kratší *-i*, která se nabízí jako možná varianta. Ovšem z nízkého počtu nalezených záznamů soudíme, že se používá minimálně. Tento tvar se nevykazuje žádnou rozkolísaností a nejednotností, soudíme tak, jelikož nebyly nalezeny žádné výsledky, které by tuto domněnku vyvracely.

Instrumentál je v tomto případě taktéž shodný s pravopisnou i tvaroslovnou normou a není potřeba se u něj dále zdržovat.

Do tabulky výskytů nebyl zahrnut tvar *Dumasů* (1).

3.2.2.3 Fonseca

Tab. 3: Výskyt příjmení *Fonseca* [fonseka]

		ČNK
nominativ	<i>Fonseca</i>	63
genitiv	<i>Fonseky</i>	12
dativ, lokál	<i>Fonsekovi</i>	1
akusativ	<i>Fonseku</i>	6
instrumentál	<i>Fonsekou</i>	2

V souvislosti s tímto španělským vlastním jménem nás bude zajímat především psaní *-c-* v zakončení *-ca* ve skloňovaných tvarech. Jelikož je zakončeno jak v psané podobě, tak ve vyslovované podobě na *-a* spadá do jmenného skloňování podle vzoru „*předseda*“.

Genitiv příjmení je utvořen podle náležitého vzoru viz výše, z důsledku deklinace proběhla změna grafému *c* na *k*, což je běžnější tendence u takovýchto typů jmen a koresponduje s vyslovovanou podobou jména, od které se psaní písmene

k odvíjí. Genitivní tvar *Fonseky* (12) je tedy vytvořen pravopisně i tvaroslovně správně.

Soulad s pravopisem a tvaroslovím dokládají i zbývající tvary příjmení (dativ/lokál *Fonsekovi* (1), akusativ *Fonseku* (6), instrumentál *Fonsekou* (2)), které zároveň dokazují vysokou oblíbenost a progresivnost používání počestěné podoby vlastního jména, jelikož v analyzovaném materiálu nebyl nalezen jediný záznam, který by poukazoval na užití daného příjmení ve skloňovaných tvarech s konsonantem *c*.

Z celkového počtu výskytů bylo vynecháno 14 záznamů, které se týkaly ženské nositelky tohoto příjmení.

3.2.2.4 García

Tab. 4: Výskyt příjmení *García* [garsija]

		ČNK
nominativ	<i>García</i>	270
	<i>Garcia</i>	304
genitiv	<i>Garcíi</i>	133
	<i>Garcii</i>	0
	<i>Garcíy</i>	1
dativ, lokál	<i>Garcíovi</i>	10
	<i>Garcoivi</i>	11
akusativ	<i>Garcíu</i>	27
	<i>Garcíu</i>	18
vokativ	<i>Garcío</i>	1
instrumentál	<i>Garcíou</i>	30
	<i>Garcíou</i>	14

U tohoto španělského *propria* bylo nejproblematictější určit, zda se jedná o křestní jméno, nebo příjmení, protože španělská příjmení se obvykle skládají ze dvou částí: první je jméno po otci, druhé obvykle po matce. Někteří Španělé (a ostatní národy hovořící španělsky) ale užívají příjmení jen jedno. Jiní zase několik jmen křestních. z tohoto důvodu nebylo vždy zřejmé, o jaké jméno se jedná s výjimkou

jmén, která byla jednoznačná, př. *Luis Alberto García, Rubín García*. U spisovatele *Gabriela Garcíi Marquéze* a umělce *Federika Garcíi Lorky* a u ostatních osob, která mají více slovná jména či příjmení, jsme došli k závěru, že pro naše potřeby budou tato propria pro přehlednost zahrnuta do kategorie příjmení.

Již z tvaru v nominativu si všimneme rozdílného počtu nalezených záznamů, srov. *García* (270) a *Garcia* (304), *i* namísto *í*, které není tolik neobvyklé, dominuje pouze v nominativu a v dativu/lokále převyšuje tvar *Garcíovi* pouze o jeden výskyt. Opomíjení diakritiky nad písmenem *i* bychom nepovažovali za zásadní chybu, nejspíše se jedná o pouhý překlep vytvořený v nepozornosti autora.⁵⁵

Genitiv reprezentují taktéž dvě podoby jména, ze kterých je pravopisně i tvaroslovně správná pouze jedna, a to *Garcíi* (133). Vzhledem k nízkému počtu výskytů (1) u tvaru *Garcíy* se můžeme domnívat, že se pravděpodobně jedná o překlep.

Zbylé záznamy (dativ/lokál *Garcíovi* (10), akusativ *Garcíu* (27), vokativ *Garcío* (1) a instrumentál *Garcíou* (30)) dokládají, že je s tímto propriem nakládáno v souladu s normou, ačkoliv je u každého pádu zaznamenána další varianta bez písmene *í*, což již bylo hodnoceno jako překlep viz výše, přesto je i tato podoba v souladu s pravopisem a tvaroslovím.

Do tabulky nebyla zahrnuta propria, která označovala ženskou nositelku tohoto jména a vojenskou základnu (ostrov *Diego García*).

3.2.2.5 Goya

Tab. 5: Výskyt příjmení *Goya* [gója]

		ČNK
nominativ	<i>Goya</i>	102
genitiv	<i>Goyi</i>	53
dativ, lokál	<i>Goyovi</i>	0

⁵⁵ Pravidla českého pravopisu (1993, s. 33) uvádí: „Jména pocházející z jazyka, který užívá latinské abecedy, se většinou píšou pravopisem původním. Např.: ... *Gyula Andrásy, Ivo Andrić* ...“

akusativ	<i>Goyu</i>	13
vokativ	<i>Goyo</i>	1
instrumentál	<i>Goyou</i>	6

Nejznámějším nositelem tohoto příjmení je španělský malíř *Francisco Goya*, proprium je tedy španělského původu. S přihlédnutím k tomuto faktu by se v českém jazyce mohlo chovat neobvykle, což ovšem nenaznačují námi vyhledané výsledky v tabulce viz výše.

Nominativní podoba jména Goya (102) byla nalezena bez jediné odchylky od pravopisné normy. Zakončení tohoto osobního jména, které je v grafice na *-a* a ve vyslovované podobě taktén na [a], značí, že se bude přiřazovat k apelativnímu vzoru „*předseda*“.

Zakončení jména v genitivu na *-i* nám může připadat jako chybné, pokud se správně mají ke tvarotvornému základu připojovat pádové koncovky výše zmíněného vzoru, ale Mluvnice češtiny 2 (1986, s. 357) říká, že: „Je-li před koncovým *-a* vyslovována souhláska měkká, píše se v G sg *-i*, ...“. Tudíž je tvar *Goyi* (53) v souladu s kodifikací.

Pro dativ/lokál nebyl v námi zkoumaném materiálu nalezen žádný výskyt. Tvar v akusativu *Goyu* (13), vokativu *Goyo* (1) a instrumentále *Goyou* (6) odpovídají jak pravopisné, tak tvaroslovné normě a není třeba se u nich dále pozastavovat.

Jako u předchozích proprií i v tomto případě jsme našly výskyt, který nebylo možné zakomponovat do tabulky, název federace *Goye* (1).

3.2.2.6 Lorca

Tab. 6: Výskyt příjmení *Lorca* [lorka]

		ČNK
nominativ	<i>Lorca</i>	103
genitiv	<i>Lorky</i>	58
dativ, lokál	<i>Lorkovi</i>	0
akusativ	<i>Lorku</i>	11

instrumentál	<i>Lorkou</i>	3
--------------	---------------	---

Proprium španělského původu *Lorca* je všeobecně spojené se španělským malířem *Federicem Garcíou Lorkou/Lorcou*. Jako u jména *Fonseca* (viz kapitola 3.3.2.3), které je obdobného typu, bude předmětem naší analýzy možnost využití písmene *k* namísto původního písmene *-c-* z koncového *-ca* ve skloňovaných tvarech příjmení.

Pro nominativ existuje jediná správná podoba jména *Lorca* (103), a to s užitím písmene *c*. V tomto případě by užití konsonantu *k* bylo považováno za chybné, ovšem žádný takový záznam nebyl nalezen, proto hodnotíme nominativní podobu příjmení jako náležitou.

V genitivu je vytvořen tvar *Lorky* (58), který odkazuje k užívání pádových koncovek vzoru „*předseda*“ a který odpovídá pravopisné i tvaroslovné normě. Jako možná varianta se nabízí ponechat ve slovtvorném základu při deklinaci původní souhlásku *c*, tato možnost se ovšem hodnotí jako méně obvyklá. Taktéž nulový výskyt této varianty dokládá, že není pro uživatele češtiny typická a pro český jazyk je daleko běžnější využívat v psaném projevu podoby příjmení s *k*.

Taktéž ostatní pády dokumentují příklon k tendenci, která vychází z výslovnosti daného jména a je uživateli jazyka bližší, tedy používat v psané podobě jména souhlásku *k*. Kromě dativu/lokálu, jichž tvar nebyl v námi zkoumaném materiálu nalezen, odpovídají tvary ve zbylých pádech (akusativ *Lorku* (11), instrumentál *Lorkou* (3)) pravopisné i tvaroslovné normě a není třeba je dále komentovat.

3.2.2.7 Montoya

Tab. 7: Výskyt příjmení *Montoya* [montoja]

		ČNK
nominativ	<i>Montoya</i>	335
genitiv	<i>Montoyi</i>	30

dativ, lokál	<i>Montoyovi</i>	20
akusativ	<i>Montoyu</i>	32
instrumentál	<i>Montoyou</i>	51
	<i>Montoyem</i>	1

Velice populárním nositelem tohoto příjmení je kolumbijský jezdec Formule 1 *Juan Pablo Montoya*, z toho lze usuzovat, že proprium je pravděpodobně španělského původu. Vzhledem k zakončení slovotvorného základu na *-ya*, obdobně jako u vlastního jména *Goya* (viz kapitola 3.2.2.5), může být problematické připojování pádových koncovek vzoru „*předseda*“, podle kterého by se dané příjmení mělo skloňovat. Nominativní podoba *Montoya* (335) odpovídá pravopisné normě a není jí co vytknout.

Pro genitiv jmen tohoto typu platí, že pokud koncovému vokálu *-a* v nominativu předchází měkká souhláska, pak se v genitivu píše měkké *-i*. Tuto teorii reprezentuje jediná nalezená podoba *Montoyi* (30), která je tedy v souladu s morfologickou normou a ani v pravopise jsme nenalezli žádné odchylky.

Oběma normám odpovídá taktéž výskyt propria v dativu/lokále *Montoyovi* (30), zároveň nenaznačují novou vývojou tendenci směřující k jinému deklinačnímu způsobu.

Pro akusativ platí totéž, co bylo zmíněno výše, tedy i tento nalezený tvar jména *Montoyu* (32) je vytvořen v souladu s tvaroslovnou normou. Pokud hodnotíme dodržení ortografických pravidel, nejsou v tomto případě porušeny a daný tvar považujeme za náležitý a není třeba se k němu dále vyjadřovat.

Instrumentál reprezentují dvě nalezené podoby jména *Montoyou* (51) a *Montoyem* (1). První tvar odpovídá jak tvaroslovné, tak pravopisné normě a hodnotíme ho jako správný. Na rozdíl od toho u druhé podoby jména proniká zájmenná flexe (zakončení *-em*). Vzhledem k počtu nalezených výskytů (1) není tato tendence progresivní a je možné jí považovat spíše za tvaroslovnou odchylku od normy.

3.2.2.8 Shea

Tab. 8: Výskyt příjmení *Shea* [šea]

		ČNK
nominativ	<i>Shea</i>	307
genitiv	<i>Shea</i>	3
akusativ	<i>Shea</i>	1

Z důvodů častého přejímání slov z anglického jazyka a čím dál většího pronikání anglických slov do běžné mluvy by se dalo očekávat, že uživatel českého jazyka nebude mít se začleňováním anglického příjmení *Shea* do českého deklinačního systému velké potíže.

Vzhledem k nominativní podobě *propria* (zakončeného v grafice na *-a* a zároveň ve výslovnosti na [a]) by se podle kodifikace mělo správně přiřadit k apelativnímu typu tvrdého vzoru „*předseda*“. Na základě výsledků z tabulky viz výše můžeme sledovat jinou tvaroslovnou tendenci, tedy tvarově neobměňovat dané osobní jméno, srov. genitiv *Shea* (3), akusativ *Shea* (1). Nesklonnost bychom v tomto případě nepovažovali za vhodnou a správnou a vzhledem k jednoduchému principu deklinace za nutnou. V tomto případě bychom viděli nedostatek u konkrétního novináře v jeho neznalosti kodifikace či v jeho nepečlivosti. Správný tvar jména v genitivu by pak vypadal takto: *Shey* a v akusativu *Sheu*.

3.2.2.9 Walesa

Tab. 9: Výskyt příjmení *Walesa* [valesa]

		ČNK
nominativ	<i>Walesa</i>	1
	<i>Walesa</i>	1227
	<i>Walensa</i>	2
genitiv	<i>Walesy</i>	286
dativ, lokál	<i>Walesovi</i>	106
akusativ	<i>Walesu</i>	93
instrumentál	<i>Walesou</i>	1

	<i>Walesou</i>	153
--	----------------	-----

Polské příjmení *Walesa* nám nejčastěji asociuje bývalého polského prezidenta a hlavního aktéra hnutí Solidarność (Solidarita) *Lecha Walesu*. Vzhledem k příslušnosti obou jazyků (polština, čeština) do skupiny jazyků slovanských a jejich vzájemné blízkosti a podobnosti, by se správným užíváním tohoto vlastního jména neměl být problém. Ten může nastat spíše v dodržování pravopisné normy, tím myslíme zachovávání speciálního grafému *l* (tvrdého l) v psaném textu.

Jedinou správnou nominativní podobou jména je tedy *Walesa* (1), již počet nalezených výskytů dokládá, že se využívá minimálně a téměř naprostá většina novinářů přepisuje tento grafém do českého jazyka pomocí obyčejného písmene *l*. Tato varianta *Walesa* (1227) sice v naprosté většině převažuje, jak dokazuje číslo v kulatých závorkách, zároveň ale porušuje pravopisnou kodifikaci a není považována za správnou.⁵⁶ Třetí podoba jména v nominativu *Walensa* (2) taktéž neodpovídá ortograficky náležitému tvaru. Písmeno *n* je v ní „*navíc*“, důvod jeho vložení můžeme zdůvodnit pouze domněnkou, že autor si nejspíš nebyl jistý správnou podobou jména, nebo takto učinil z hlediska lepší výslovnosti propria.

V genitivu je utvořen tvar *Walesy* (286), který koresponduje s morfologickou normou a který dokládá, že příjmení je skloňováno podle tvrdého vzoru „*předseda*“. Tvar ovšem není náležitý z hlediska ortografie, jak bylo předloženo výše.

Pro dativ/lokál a akusativ platí totéž, tedy, že jsou vytvořeny tvaroslovně správně, ale postrádají správnost pravopisnou, srov. *Walesovi* (106) a *Walesu* (93).

Instrumentál reprezentují dvě podoby vlastního jména, a to *Walesou* (153) a *Walesou* (1), na kterých můžeme doložit převažující tendenci využívat příjmení v počestěné podobě bez původního grafému, což je ale hodnoceno jako pravopisná chyba. V obou případech byla alespoň dodržena norma morfologická, což dokumentuje znalost principu skloňování u českých novinářů.

⁵⁶ Viz poznámka 56

3.2.2.10 Wojtyła

Tab. 10: Výskyt příjmení *Wojtyła* [vojtyla]

		ČNK
nominativ	<i>Wojtyła</i>	1
	<i>Wojtyla</i>	109
genitiv	<i>Wojtyły</i>	2
	<i>Wojtyly</i>	36
dativ, lokál	<i>Wojtyłowi</i>	4
akusativ	<i>Wojtyłu</i>	1
	<i>Wojtylu</i>	7
vokativ	<i>Wojtylo</i>	2
instrumentál	<i>Wojtylou</i>	1

Toto příjmení, které je taktéž jako předchozí (viz kapitola 3.3.2.9) polského původu, je v široké veřejnosti spojeno především s osobou bývalého papeže *Jana Pavla II.*, vlastním jménem *Karol Wojtyła*. I v tomto případě lze očekávat, že budou převládat spíše chyby v ortografické podobě jména než v jeho tvarosloví z důvodů již výše zmíněných (blízká vazba mezi češtinou a polštinou).

Nominativ je reprezentován dvěma podobami propria: *Wojtyła* (1) a *Wojtyla* (109), z čehož vyplývá, že je opět preferovaný český přepis bez polského grafému, přestože není na místě a neodpovídá pravopisné normě.⁵⁷ Správná podoba jména je doložena pouhým jedním nalezeným záznamem v námi excerpovaném materiálu.

Pro genitiv platí obdobná situace, v obou zachycených tvarech je dodržena morfologická norma, která je ukotvena v kodifikačních příručkách a doporučuje skloňování využíváním pádových koncovek vzoru „*predseda*“. Pravopisem se řídí pouze jedna podoba příjmení *Wojtyły* (2), která se vzhledem k počtu výskytů neuzívá často, na rozdíl od chybné podoby *Wojtyly* (36).

V dativu/lokálu byl nalezen pouze jeden tvar propria *Wojtyłowi* (4), a to ortograficky nenáležitý, avšak bez tvaroslovné odchylky.

Dvě podoby příjmení reprezentují akusativ, z nichž pravopisu odpovídá jen jedna a je doložena pouhým jedním výskytem *Wojtyłu*. Ortograficky chybná *Wojtylu*

⁵⁷ Viz poznámka 56

(7) opět převažuje, obě podoby jsou ale utvořeny podle morfologické normy a není třeba je dále komentovat.

Nalezená vokativní podoba jména *Wojtylo* (2) je z hlediska tvarosloví správná, ale jako nenáležitou jí hodnotíme z důvodu absence polského tvrdého *l*.

Instrumentál je doložen jedním nalezeným výskytem *Wojtylou*, který je opět utvořen v souladu s tvaroslovnou normou, ale pravopisně neodpovídá.

Absenci polského grafému v tomto případě již nelze považovat za pouhý překlep, nebo nepozornost. Hodnotíme ji jako naprosté ignorování speciálních grafémů, přestože se v latinské abecedě běžně objevují, a jejich opomíjení shledáváme podstatnou chybou.

3.3 Feminina

3.3.1 Rodná jména

3.3.1.1 Angela

Tab. 1: Výskyt vlastního jména *Angela* [endžila (anglicky)/angela (nizozemsky)]

		ČNK
nominativ	<i>Angela</i>	408
genitiv	<i>Angely</i>	65
dativ, lokál	<i>Angele</i>	44
akusativ	<i>Angelu</i>	23
instrumentál	<i>Angelou</i>	53

Rodné jméno *Angela* se běžně objevuje v několika světových jazycích, tudíž jeho výslovnost není jednotná a odvíjí se od konkrétního cizího jazyka. Na rozdíl od toho grafická podoba v nominativu je správná pouze jedna, a to *Angela* (408), jak dokládá korpus.

Genitiv je vytvořen v souladu s tvaroslovnou normou a z tvaru *Angely* (65) je zřejmé, že se proprium skloňuje podle tvrdého ženského vzoru „žena“. Pokud bychom hovořili o ortografii, tak ani z této stránky není co vytknout.

V dativu/lokálu je obdobná situace jako v genitivu, tedy i v tomto pádě nedošlo k porušení jak morfologické normy, tak pravopisné. Tvar *Angely* (44) je doložen jako jediný náležitý.

Pro zbylé pády platí totéž jako pro všechny předchozí. Akusativ *Angelu* (23) i instrumentál *Angelou* (53) odpovídá daným deklinačním pravidlům v kodifikačních příručkách a ani pravopisná podoba není nedodržena. Z těchto důvodů není třeba se u tohoto jména dále zdržovat a navíc v existuje i česká varianta jména, srov. *Anděla*, s naprosto pravidelným skloňováním dle deklinačního typu feminin zakončených na *-a* vzor „žena“.

3.3.1.2 Cynthia

Tab. 2: Výskyt vlastního jména *Cynthia* [sintija]

		ČNK
nominativ	<i>Cynthia</i>	108
	<i>Cynthie</i>	14
genitiv	<i>Cynthie</i>	12
dativ, lokál, akusativ	<i>Cynthii</i>	23
instrumentál	<i>Cynthií</i>	14

Cynthia, rodné jméno anglického původu, je v nominativu reprezentováno dvěma podobami, z nichž za náležitou považujeme pouze podobu *Cynthia* (108). Druhý nalezený záznam *Cynthie* (14) se nedá považovat za reprezentativní, jelikož zakončení *-ie* již dokládá počestění daného jména z původního jazyka a přiblížení českému deklinačnímu systému pomocí již zmíněné koncovky. Toto zakončení pak uživateli jazyka umožňuje snadnější přiřazení ke správnému deklinačnímu typu a následné správné používání daného propria. Pro náš výzkum je ovšem zásadnější zařazování původních cizích antroponym.

Genitiv *Cynthie* (12) je utvořen v souladu s tvaroslovnou normou, usuzujeme tak podle užití pádové koncovky vzoru „*růže*“, podle kterého se jména tohoto typu skloňují. V tomto případě nedošlo k porušení ani normy pravopisné.

Pro dativ/lokál/akusativ platí obdobná situace, v zachyceném tvaru *Cynthii* (23) nebyla nalezena žádná odchylka, která by naznačovala odklon od normy (tvaroslovné i pravopisné), nebo nějakou novou vývojovou tendenci. Tvar odpovídá kodifikaci a není nutné ho dále komentovat.

Ani v instrumentálu nebyla nalezen výskyt, který by dokládal porušení jak pravopisné, tak morfologické normy. Tvar *Cynthii* (14) je utvořen pomocí náležitě užití pádové koncovky vzoru „*růže*“ a je samozřejmě správný.

Z celkového počtu nalezených výskytů byly vyřazeny ty, které označovaly nakladatelství, nebo jistého popového krále *Cynthia*.

3.3.1.3 Francesca

Tab. 3: Výskyt vlastního jména *Francesca* [frančeska]

		ČNK
nominativ	<i>Francesca</i>	80
genitiv	<i>Francescy</i>	3
dativ, lokál	<i>Francesce</i>	0
akusativ	<i>Francescu</i>	2
instrumentál	<i>Francescou</i>	3

U italského jména *Francesca* nás bude především zajímat využití variantní podoby jména s *k* v nepřímých pádech. Propria tohoto typu mají většinou český ekvivalent, srov. *Blanca* a *Blanka*, při užívání je ale nutné dodržovat pouze jednu podobu. Někteří méně obvyklá jména dubletní podobu nemají a projevuje se u nich tendence ponechávat ve slovtvorném základu písmeno *-c-*. Taktéž záleží na jeho užití v konkrétním typu textu, například v publicistických textech se velice často ponechává původní podoba jména, aby bylo jasné, že se jedná o *Blancu* a ne *Blanku* (aby byl zřejmý cizí původ). Přestože jméno *Francesca* není neobvyklé naše

nalezené výsledky dokládají dodržování původní podoby jména, což může být způsobeno excerpcí dat z korpusu SYN2006PUB, ve kterém jsou zahrnuty pouze publicistické texty. Navíc se dá očekávat, že tyto texty budou spisovné, jelikož v redakcích funguje institut jazykového redaktora (korektora).

Tvar *Francesca* (80) v nominativu je jediný nalezený a jediný možný tvar, který odpovídá správnému znění tohoto propria v původním jazyce.

Genitivní podoba *Francescy* (3) naznačuje, že jméno využívá skloňování podle apelativního vzoru „žena“ a jeho pádových koncovek. Takový způsob deklinace je pak v souladu s tvaroslovnou normou a ani v pravopisné podobě jména nebyly nalezeny nějaké odchylky. Možná varianta jména s písmenem *k* nebyla v excerpovaném materiálu nalezena což je neočekávané a v českém jazykovém úzu méně obvyklé.

Zbylé tvary v konkrétních pádech (akusativ *Francescu* (2), instrumentál *Francescou* (3))⁵⁸ jsou vytvořeny v souladu s morfologickou kodifikací a ani z hlediska ortografické podoby vlastního jména nebyly nalezeny žádné chyby. Z těchto důvodů je zbytečné je dále komentovat.

Jak již bylo zmíněno výše, převažuje tendence používání daného jména v původní podobě, a tím zdůraznit jeho cizí původ. Jednou z možností pro vysvětlení je analýza publicistických textů, které tíhnou k zachování jedinečnosti jména. Je možné, že při zkoumání jiného typu textu bychom získali jiné výsledky.

Při zadávání vlastního jména do korpusu byl nalezen pouze nominativ *Francesca*, ze kterého bylo vyřazeno 102 výskytů, které označovaly mužského nositele jména v genitivu. Další pády pak bylo nutné dohledávat již přímo v konkrétních tvarech, např. [lemma=“Francescy“] apod. Vyzkoušeny byly i tvary jména s *k*, ale nebyl nalezen ani jeden výsledek.

3.3.1.4 Gina

Tab. 4: Výskyt vlatního jména *Gina* [džina]

⁵⁸ Dativ ani lokál se v námi excerpovaném materiálu SYN2006PUB neobjevil.

		ČNK
nominativ	<i>Gina</i>	223
genitiv	<i>Giny</i>	33
dativ, lokál	<i>Gině</i>	11
akusativ	<i>Ginu</i>	45
	<i>Gin</i>	1
instrumentál	<i>Ginou</i>	26

Rodné jméno *Gina*, které pochází z anglického jazyka, je zkráceninou jména *Georgina* (česky *Jiřina*), figuruje například i v italském jazyce. Vzhledem k rodu a k zakončení na *-a* spadá do skupiny osobních jmen, které využívají jmennou flexi ženského apelativního vzoru „žena“. Přestože je toto proprium cizího původu nemělo by jeho začleňování do českého deklinačního systému působit uživateli jazyka potíže.

Nominativ reprezentuje jediný nalezený výsledek *Gina* (223), který je samozřejmě správný a nedochází v něm k žádnému porušení pravopisu.

Ostatní tvary jsou vytvořeny v souladu s tvaroslovnou normou (genitiv *Giny* (33), dativ/lokál *Gině* (11), akusativ *Ginu* (45), instrumentál *Ginou* (26)).

V akusativu byly nalezeny dva tvary, z nichž jeden nepovažujeme za náležitý, srov. *Gin* (1). Může se jednat pouze o chybu ve vypuštění písmene, nebo o hovorovou podobu jména v akusativu, tedy jakousi zkráceninu. Vzhledem k velice nízkému výskytu se nejedná o náznak určité nové tendence ve skloňování, a proto není potřeba se o ní dále zmiňovat.

Do tabulky výše nebyly vzaty v úvahu určité výskyty tohoto propria, a to mužský protějšek tohoto jména *Gina* (20), *Gino* (65) a název alkoholického nápoje *Gin* (1) a *Ginu* (1).

3.3.1.5 Janica

Tab. 5: Výskyt vlastního jména *Janica* [janica]

		ČNK
nominativ	<i>Janica</i>	120

genitiv	<i>Janici</i>	9
	<i>Janicy</i>	2
dativ, lokál	<i>Janice</i>	2
akusativ	<i>Janicu</i>	15
	<i>Janici</i>	1
instrumentál	<i>Janicou</i>	3

Janica je rodné jméno, které má původ v jugoslávských zemích a vzhledem k jazykové příbuznosti češtiny a jihoslovanských jazyků by jeho morfologická adaptace neměla být problematická. Určité riziko může způsobit měkké souhláskové písmeno, které předchází koncovému *-a* (obvykle předchází tvrdá nebo obojetná souhláska), proto může docházet k vytváření variantních tvarů podle vzoru „*růže*“. Nominativní podoba jména *Janica* (120) je v souladu s pravopisem a není třeba se u ní dále pozastavovat.

Genitiv je zastoupen dvěma nalezenými tvary *Janici* (9) a *Janicy* (2), z nichž za náležitý považujeme pouze první tvar, který je utvořen podle tvaroslovné normy.⁵⁹ Druhá podoba není správná, ale lze logicky usoudit, že autor byl znalý využívání pádových koncovek vzoru „*žena*“. Tomu odpovídá *-y* v genitivu, nebyl ale normy znalý natolik, aby si uvědomil, že koncovému *-a* předchází měkké souhláskové písmeno.

Dativní/lokálová podoba jména *Janice* (2) je v souladu jak s pravopisnou, tak tvaroslovnou normou a není potřeba komentáře.

Akusativ reprezentují dva nalezené výsledky *Janicu* a *Janici* (1), ale platí zde obdobná situace jakov genitivu, tedy, že kodifikaci odpovídá pouze jeden z nich, a to *Janicu* (15). Vzhledem k rozdílnému počtu výskytů, je jasné, že se nejedná o častou chybu a v naprosté většině převažuje náležitý tvar, který je ukotven v kodifikačních příručkách.

Nalezená podoba jména v instrumentálu *Janicou* (3) je utvořena morfologicky správně a taktéž nedošlo k porušení ortografické normy.

⁵⁹ „Je-li před koncovým *-a* vyslovována souhláska měkká, píše se v Gsg *-i* ... *Danica* (*Danici*).“ (Mluvnice češtiny 2, 1986, s. 363)

Při vyhledávání propria *Janica* bylo nutné zadávat do programu Bonito konkrétní tvary jména v jednotlivých pádech, jelikož při vypsání dotazu [lemma=“Janica“] korpus nabídl pouze nominativní tvary. Tento problém souvisí s chybným označováním a chybějící lemmatizací propria, což bylo uvedeno již výše (viz kapitola 2.3). Taktéž jako u předchozích jmen, i u tohoto nebyly do tabulky zařazeny veškeré výskyty jména. Při vyhledávání dativního/lokálového tvaru jména bylo vyloučeno 66 výskytů, které uváděly anglické nesklonné jméno Janice.

3.3.1.6 Johanna

Tab. 6: Výskyt vlastního jména *Johanna* [jóhana]

		ČNK
nominativ	<i>Johanna</i>	313
genitiv	<i>Johanny</i>	28
dativ, lokál	<i>Johanně</i>	8
akusativ	<i>Johannu</i>	36
instrumentál	<i>Johannou</i>	12

Johanna je rodné jméno pocházející z německého jazyka. Vzhledem ke kulturní a geografické blízkosti německy mluvících států je mezi Čechy poměrně vysoká znalost německého jazyka. Tento fakt a pravda, že jsme v minulosti s Rakouskem náleželi pod jeden státní celek, by měly být důvody téměř bezproblémového užívání německého jména v českém kontextu.

Jedinou možnou podobou v nominativu je *Johanna* (313), která byla nalezena bez jakékoli odchylky od pravopisné normy, jak dokládá jediný nalezený výskyt.

Tvar jména v genitivu *Johanny* (28) odpovídá využívání pádových koncovek apelativního vzoru „žena“. Nalezený výsledek je tedy vytvořen podle morfologických pravidel uvedených v kodifikačních příručkách a zároveň není porušena ani pravopisná norma.

Naprosto stejná situace nastává i v ostatních nalezených tvarech daného propria. Podoby jména v konkrétních pádech (dativ/lokál *Johanně* (8), akusativ

Johannu (36) a instrumentál *Johannou* (12)) jsou vytvořeny v souladu s tvaroslovnou normou. V jednotlivých tvarech nedošlo k porušení ani pravopisné normy a není proto nutné je dále komentovat.

3.3.1.7 Madonna

Tab. 7: Výskyt vlastního jména *Madonna* [madona]

		ČNK
nominativ	<i>Madonna</i>	1552
genitiv	<i>Madonny</i>	287
dativ, lokál	<i>Madonně</i>	136
akusativ	<i>Madonnu</i>	187
vokativ	<i>Madonno</i>	7
instrumentál	<i>Madonnou</i>	175

Vlastní jméno *Madonna*, pseudonym královny popu, je médií velice často zmiňovaným jménem, jak dokládá četnost výskytů. Jak mezi novináři, tak mezi širokou veřejností panuje rozsáhlá znalost tohoto jména a především osoby s ním spojené. Jeho užívání je již dlouholeté a pomalu se stává jistou rutinní záležitostí, což by mělo znamenat bezchybnou adaptaci do českého deklinačního systému, jak naznačuje tabulka výše.

Podle bezchybného tvaru v nominativu *Madonna* (1552) a především jeho zakončení jak v grafice, tak ve výslovnosti na vokál *a* se bude řadit mezi *propria*, která se přiřazují ke jmenné flexi pomocí vzoru „žena“.

Genitivní podoba *Madonny* (287) a taktéž všechny ostatní dativ/lokál *Madonně* (136), akusativ *Madonnu* (187), vokativ *Madonno* (7) a instrumentál *Madonnou* (175) dokládají znalost tvaroslovné normy a její kodifikace mezi českými žurnalisty a zároveň i znalost orotgrafických pravidel. U analyzovaného *propria* nebyly nalezeny žádné odchylky od normy, překlepy a další možné „chyby“.

3.3.1.8 Manuela

Tab. 8: Výskyt vlastního jména *Manuela* [manuela]

		ČNK
nominativ	<i>Manuela</i>	240
genitiv	<i>Manuely</i>	11
dativ, lokál	<i>Manuele</i>	7
akusativ	<i>Manuelu</i>	18
instrumentál	<i>Manuelou</i>	17

Na rodné jméno *Manuela* je možné narazit v mnoha jazycích, nejčastěji se s ním můžeme setkat v jazycích, které svým charakterem spadají do románské větve jazyků. Hojně se používá ve španělsky mluvících zemích především Jižní Ameriky. Nominativní podoba, která je doložena 240 výskyty a která je správná, určuje, že se při deklinaci tohoto propria bude využívat pádových koncovek vzoru „žena“.

Tvar jména v genitivu *Manuely* (11) jasně dokládá, že se proprium skloňuje pomocí výše zmíněného vzoru a tudíž je vytvořen v souladu s morfologickou normou a zároveň není doloženo ani porušení ortografie.

Ve zbylých tvarech vlastního jména (dativ/lokál *Manuele* (7), akusativ *Manuelu* (18) a instrumentál *Manuelou* (17)) nebyla nalezena žádná odchylka jak od tvaroslovné, tak od pravopisné normy, která by mohla nastínit případnou novou deklinanční tendenci.

3.3.1.9 Melissa

Tab. 9: Výskyt vlastního jména *Melissa* [melisa]

		ČNK
nominativ	<i>Melissa</i>	115
genitiv	<i>Melissy</i>	57
dativ, lokál	<i>Melisse</i>	9
akusativ	<i>Melissu</i>	18
instrumentál	<i>Melissou</i>	15

Anglické jméno *Melissa* díky svému zakončení na *-a* v grafice i ve výslovnosti se bude snadněji začleňovat do českého jazyka a pro uživatele jazyka nebude složité přiřadit toto jméno ke konkrétnímu deklinačnímu typu. Podle nominativní podoby *Melissa* (115), která je bez pravopisné chyby, bude toto jméno využívat jmennou flexi apelativního vzoru „žena“.

Tvar v genitivu *Melissy* (57) je utvořen v souladu s tvaroslovnou normou, jak dokládá vyhledaný záznam, ke kterému se připojují pádové koncovky výše zmíněného vzoru. Nebyl nalezen žádný výskyt, který by dokumentoval porušení ortografické normy. Z těchto důvodů nepovažuji za důležité tento tvar dále komentovat.

Ve zbylých tvarech platí to samé jako v genitivu. Všechny podoby jména (dativ/lokál *Melisse* (9), akusativ *Melissu* (18) a instrumentál *Melissou* (15)) odpovídají jak morfologické kodifikaci, tak pravopisné. U daného propria nebyly nalezeny žádné odchylky od normy, jeho začleňování do českého deklinačního systému není tedy hodnoceno jako problematické.

3.3.1.10 Mia

Tab. 10: Výskyt vlastního jména *Mia* [mija]

		ČNK
nominativ	<i>Mia</i>	333
genitiv	<i>Mii</i>	34
	<i>Mií</i>	1
dativ, lokál	<i>Mie</i>	19
akusativ	<i>Miu</i>	57
vokativ	<i>Mio</i>	33
instrumentál	<i>Miou</i>	57
	<i>Mií</i>	1

Rodné jméno *Mia* se nebude skloňovat jako většina jmen zakončených na *-ia* podle apelativního vzoru „*růže*“. Jména tohoto typu⁶⁰ by se podle kodifikace měla řadit ke skloňování připojováním pádových koncovek vzoru „*žena*“. Při naší analýze nás bude především zajímat, zda dochází při deklinaci propria ke kolísání v dativu a lokále podobně jako u jména *Cynthia* (kapitola 3.3.1.2), kde by inklinování ke vzoru „*žena*“ bylo ale z hlediska tvaroslovné normy považováno za nenáležitě.

Jedinou správnou podobou jména v nominativu je *Mia* (333). Jak dokládá počet výskytů nebyl ve jméně nalezena žádná pravopisná chyba.

Genitiv reprezentují dva nalezené výsledky *Mii* a *Mií*, z nichž normě odpovídá pouze jeden, a to první tvar *Mii* (34). Vzhledem k minimálnímu počtu výskytů u druhé podoby propria lze usoudit, že se jedná o pouhý překlep vytvořený v nepozornosti a nemá cenu mu přiřkládat nějaký vyšší význam.

V dativu/lokálu byl nalezen pouze jediný tvar jména *Mie* (19), který dokumentuje, že v tomto případě nedochází ke kolísání mezi využíváním pádových koncovek vzoru „*žena*“ a „*růže*“. Naše výsledky v tomto pádu tedy vykazují jednotnost a ustálenost při deklinaci tohoto jména a dokládají dodržování jak morfologické, tak pravopisné normy.

Akusativní podoba propria *Miu* (57) je taktéž vytvořena v souladu s normou a není třeba se k ní dále vyjadřovat.

Podoba ve vokativu taktéž odpovídá tvaroslovné normě *Mio* (33) a z hlediska pravopisu ji není co vytknout.

Instrumentál nám nabízí dva nalezené tvary propria, a to *Miou* (57), který odpovídá deklinačním pravidlům v příručkách a který neporušuje ani pravopisnou normu. Kdežto podobu druhou *Mií* (1) lze pokládat opět za nenáležitou a vzhledem k četnosti výskytů za nevýznamnou a nic neříkající. Pro vyvozování závěrů z hlediska nové tendence by bylo potřeba mnohem více výskytů. Logicky lze usoudit, že autor na základě zakončení jména na *-ia* využil skloňování podle vzoru

⁶⁰ „Dvoulabičná jména ... se skloňují podle vzoru „*žena*“, pouze v 3. a 6. p. dochází ke kolísání a lze užívat i koncovky podle vzoru „*růže*“: 1. p. *Lia* – 2. p. *Lií* – 3. a 6. p. *Lií* i *Lie* – 4. *Liú* – 5.p. *Lio* – 7. p. *Liou*.“ (Internetová jazyková příručka. Dostupný z WWW <http://prirucka.ujc.cas.cz/> [28. 4. 2010])

„*růže*“. Tímto argumentem se dá vysvětlit daná koncovka v instrumentálu, která, jak již bylo zmíněno, není v souladu s tvaroslovnou normou.

Jediným problémem při analyzování tohoto *propria* bylo jeho špatné pádové otagování, kdy dativ/lokál byl označen jako genitiv a naopak genitiv jako dativ a lokál. Proto po zhlédnutí frekvenční distribuce jména i s danými tagy bylo nutné překontrolovat jednotlivé konkordance, zda odpovídají nabízeným informacím v tabulce. Tento fakt opět dokládá, že korpus, přestože vzniká na akademické půdě, není bezchybný.

3.3.2 Příjmení

Tato část práce byla zaměřena na ženská příjmení, přesněji na problematiku přechylování příjmení. Podkapitola je rozdělena na dva celky, ve kterých budou opět umístěny tabulky s nalezenými výsledky týkající se přechylování či nepřechylování ženských příjmení cizího původu. Komentáře se budou vyjadřovat nejen k těmto tendencím, ale zmíní i možné pravopisné odchylky jako v předchozích kapitolách.

Příjmení je uvedeno vždy v nominativu, ale počet výskytů neodráží pouze nominativní podobu. Výsledné číslo zahrnuje celé paradigma konkrétního jména.

3.3.2.1 Častější výskyt podob původních

Jak si můžeme povšimnout, některá *propria* mohou být ponechána ve své původní podobě. Jedná se totiž o jména, která jsou všeobecně známá a již vstoupila do podvědomí uživatelů jazyka, tudíž je není nutné přechylovat a nehrozí možné nedorozumění (např. nerozpoznání pohlaví nositele) při použití nepřechýlené podoby. To ovšem neznamená, že se tato jména vyskytují pouze v podobě původní. Náš výzkum registruje u všech uvedených žen v tabulce i podobu jména s *-ov(á)*, *Lollobrigidu* vyjímaje. Číselné hodnoty uvedené v tabulce dokládají značný rozdíl

mezi užíváním podoby původní či přechýlené, srov. *Aguilera* (59) – *Aguilerová* (10), *Herrera* (20) – *Herrerová* (2), *Lollobrigida* (162) – *Lollobrigidová* (0).

U jednotlivých přechýlených příjmení se můžeme přesvědčit, že jsou vytvořeny podle normy a jejich počteřování se jeví jako neproblematické. Pravopisné odchylky u daných jmen nebyly nalezeny, pouze u jména *Lollobrigida* se v nalezených záznamech objevily dvě podoby jména z hlediska pravopisného nenáležitě. U první *Lollobrigida* (12) se jedná jen o vypuštění písmene *l*, taková chyba mohla vzniknout v nepozornosti a je možné ji nazvat spíše překlepem než chybou. V další podobě *Lolobridgida* (3) došlo jak k vypuštění písmene *l*, tak k přidání písmene *d*, opět tuto podobu hodnotíme jako nesprávnou.

Tab. 1: Výskyty podob původních a přechýlených

	ČNK
<i>Aguilera</i>	59
<i>Aguilerová</i>	10
<i>Herrera</i>	20
<i>Herrerová</i>	2
<i>Lollobrigida</i>	162
<i>Lolobrigida</i>	12
<i>Lolobridgida</i>	3
<i>Lollobrigidová</i>	0

3.3.2.2 Častější výskyt podob přechýlených

Podobně jako v předchozí části, i do této tabulky byla uvedena jména známých osobností. V naprosté většině se jedná o sportovkyně na světové úrovni. Přestože jsou některá jména známější než ta, která byla zmíněna v první tabulce, převládá u nich užívání podoby příjmení se sufixem *-ov(á)*. Je třeba poznamenat, že téměř u všech analyzovaných jmen je velice značný rozdíl v počtu podob

přechýlených a nepřechýlených, ve většině případů nebyla původní podoba jména ani nalezena.

Jméno bez sufixu *-ov(á)* dokládáme pouze u dvou jmen, srov. *Fonda* (8) – *Fondová* (163), *Mutola* (2) – *Mutolaová* (212). Tato jména jsou vytvořena v souladu s normou a ani v jejich pravopisné podobě nebyly nalezeny žádné chyby, překlipy či jiné prohřešky vůči ortografii. U ostatních jmen se ve zkoumaném materiálu neobjevil jediný záznam, který by doložil jejich užívání v původní podobě, srov. *Dementěva* (0) – *Dementěvová* (110), *Fijalkowska* (0) – *Fijalkowská* (30), *Kuzněcova* (0) – *Kuzněcovová* (76), *Myskina* (0) – *Myskinová* (64), *Šarapova* (0) – *Šarapovová* (107). Nutno podotknout, že se jedná o slovanská jména a z jejich slovotvorných sufixů v původní podobě (*-sk(a)*, *-ov(a)*) je zřejmé, že již jednou přechýlená byla. Ve všech slovanských jazycích dochází k vytváření ženských ekvivalentů mužských příjmení pomocí různých sufixů jako v češtině. V českém jazyce jsou pak tato jména ve výsledku přechýlená podruhé. Z hlediska tvarosloví však nedochází k porušení žádné normy, přesto se dá tato zvyklost u slovanských jmen hodnotit jako redundantní.

Tab. 2: Výskyty podob původních a přechýlených

	ČNK
<i>Dementěva</i>	0
<i>Dementěvová</i>	110
<i>Fijalkowska</i>	0
<i>Fijalkowská</i>	30
<i>Fonda</i>	8
<i>Fondová</i>	163
<i>Kuzněcova</i>	0
<i>Kuzněcovová</i>	76
<i>Mutola</i>	2
<i>Mutolaová</i>	212
<i>Myskina</i>	0
<i>Myskinová</i>	64

<i>Šarapova</i>	0
<i>Šarapovová</i>	107

Pokud bychom zmínili deklinaci přechýlených příjmení, je jasné, že se všechna budou řadit k adjektivnímu skloňování podle vzoru „*mladá*“. Jejich užívání by pak díky takovému způsobem počestěné podobě příjmení mělo být jasné a bezproblémové. Kdežto u podob původních, které jsme v této tabulce zaznamenali jen u dvou případů *Fonda* a *Mutola*, dominuje tendence tato příjmení ve spojení s rodným jménem tvarově neobměňovat. Tento přístup nepokládáme za správný a progresivnost spatřujeme spíše v užívání pádových koncovek apelativního vzoru „*žena*“, takovýmto způsobem vytvořené tvary bychom pak považovali náležitými.

Závěr

Předložená diplomová práce se snaží doložit (zdokumentovat), jakým způsobem je v českém jazyce nakládáno s proprii cizího původu, do jaké míry odpovídají popisy v příručkách uživatelské praxi a zda-li se u nich případně neprojeví tendence zcela nové. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky jsme se zaměřili pouze na antroponyma se zakončením na [a], [á], ale ani přesto si nečiníme nároky na úplnost.

Naše analýza spočívala ve sledování 40 proprií cizího původu a již u tohoto poměrně nízkého počtu se projevila jistá nejednotnost a nestálost v užívání cizích antroponym. Tyto skutečnosti se týkaly především pravopisné podoby jednotlivých proprií, kdežto morfologie vlastních jmen se jevila téměř bezproblémově. Vzhledem k omezenosti zkoumaného materiálu nelze vyvozovat jednoznačné závěry, proto se konkrétní výsledky pokusíme alespoň shrnout a podtrhnout některé tendence, které vyvstávaly na povrch nejčastěji.

Pokud začneme ortografií vlatních jmen, velice často se ve zkoumaném materiálu objevovaly různě obměněné podoby jmen – přítomnost písmene navíc či jeho absence, srov. nominativy *Attila, François, Lollobrigida* a nominativy *Atilla, Atila, Françoise, Lolobrigida, Lolobridgida*. U proprií s diakritickými znaménky, které se v českém jazyce nevyskytují, v naprosté většině převažuje podoba jmen bez těchto znaků, srov. nominativy *Bénoit, François, Walesa, Wojtyła* a nominativy *Benoit, Francois, Walesa, Wojtyla*. Absenci diakritiky jsme ale zaznamenali i u jmen, která obsahovala pro češtinu běžné znaky, srov. *Béla, García, Géza* a podoby *Bela, Garcia, Geza*. Ovšem u jmen *Béla* a *Géza* převládaly podoby původní, které zachovávaly diakritická znaménka, v ostatních případech se původní pravopis uplatňoval minimálně (*François*), nebo vůbec (*Bénoit*).

U deklinace maskulin nebyly nalezeny výrazné odchylky od normy, naprostá většina tvarů byla vytvořena v souladu s normou. U jmen zakončených v grafice na *-s* a *-ois* docházelo ke kolísání v dativu/lokálu mezi vzory „pán“ a „muž“, srov. dativy/lokály *Françoisovi, Dumasovi* a dativy/lokály *Françoisi a Dumasi*. Obě

podoby nejsou v rozporu s tvaroslovnou normou a doporučuje je jak *Mluvnice češtiny 2*, tak Zeman (2003). Nejednotnost se objevila i u rodného jména *Andrea* v genitivu a akusativu, srov. *Andrey, Andreu* a tvar *Andrea* v obou pádech. V tomto případě nebyl důvod k neskloňování a hodnotili jsme tento tvar jako chybný. Nesklonnost úplná se objevila pouze u propria *Shea*, které by se správně řadilo ke vzoru „*předseda*“.

Ve výzkumu feminin některá jména působila jako jednoznačné případy. Zabývali jsme se jimi jednak z důvodu pravopisného (zejména při flexi), v tomto případě nebyly nalezeny žádné chyby ani odchylky od normy, a dále z důvodu neobvyklosti kombinace hlásek v zakončení. Do této kategorie spadala jména s měkkým souhláskovým písmenem vyslovovaným jako [k] + *-a* (nebo jiné koncovky při skloňování), například *Francesca*. U tohoto jména jednoznačně převládla původní podoba s písmenem *c*. Při komparaci s maskuliny tohoto typu zakončení, srov. *Fonseca* a *Lorca*, naopak v paradigmatu převažují tvary s písmenem *k*, srov. genitivu *Fonseky, Lorky*, dativy/lokály *Fonsekovi, Lorkovi* apod. Další neobvyklou kombinací byla taktéž měkká souhláska + *-a* s tím rozdílem, že u tohoto typu proprií může docházet k interferenci vzoru „*růže*“. Takovým případem bylo jméno *Janica*, u kterého se žádná taková tendence neprojevila a deklinace probíhala v souladu s údaji *Mluvnice češtiny 2*. Kombinace koncového *a* s předchozím vokálem (tedy *-ia*, popřípadě *-ya*) je poslední kategorií, do které jsme zařadili propria *Cynthia* a *Mia*. Zde jsme nezaznamenali žádnou převažující tendenci, u prvního jména se využívalo pouze vzoru „*růže*“ podle doporučení příruček i mluvnic. U vlastního jména *Mia* bylo užito jen vzoru „*žena*“ a k žádnému kolísání v očekávaných pádech (dativ/lokál) nedocházelo, jediný tvar vytvořen podle vzoru „*růže*“ byl nalezen v instrumentálu a byl hodnocen jako nenáležitý. Taktéž maskulina typově obdobná, srov. *Goya, Montoya, García*, byla deklinována v souladu s kodifikací a nebyla u nich nalezena žádná rozkolísanost. Pouze pravopisná podoba jména *García* jevila známky nejednotnosti, jak bylo zmíněno výše.

K otázce přechylování lze dodat, že podoby původní se převážně užívaly u jmen dostatečně známých, srov. *Aguilera, Herrera, Lollobrigida*, kdežto u jmen

sportovkyň (převážně ruských) dominovaly podoby přechýlené. Z hlediska deklince jmen původních pak dominovala tendence je neskloňovat, kterou jsme hodnotili jako nevhodnou.

Jak bylo zmíněno výše, v této práci není možné vyvozovat definitivní závěry, problematice morfologických adaptací by měla být věnována podrobnější analýza, která by přinesla závěry průkaznější.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Mühldorfová Eliška

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Morfologická adaptace přejatých antroponym se zakončením na [a], [á]

Vedoucí diplomové práce: doc.PhDr. Božena Bednaříková, Dr.

Počet znaků: 90 704 (včetně mezer a poznámek pod čarou)

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 23

Klíčová slova: propria, antroponyma, deklinační systém, skloňování cizích osobních jmen (rodná jména, příjmení), přechylování, pravopis, výslovnost, spisovnost (správnost), korpus

Charakteristika diplomové práce: Bakalářská práce se zabývá problematikou začleňování proprií cizího původu do českého deklinačního systému. První kapitola je věnována vlastním jménům obecně (jejich klasifikaci, přechodným procesům typu apelativizace a proprializace), následuje teoretická stať popisující pravidla skloňování vlastních jmen zakončených na [a], [á], další část se věnuje otázce přechylování ženských příjmení a závěrečná část popisuje Český národní korpus jako primární zdroj. Samotný výzkum je pak zaměřen na pravopis a deklinaci cizích proprií a výskyt podob přechýlených/nepřechýlených u několika vybraných ženských příjmení. Cílem práce je zachytit a popsat současný stav cizích osobních jmen tak, jak se s nimi zachází v českých periodikách.

Seznam literatury

- Čermák, F. – Blatná, R.: Jak využívat český národní korpus. Praha, Lidové noviny 2005
- Čermák, F. – Blatná, R.: Korpusová lingvistika: Stav a modelové přístupy. Praha, Lidové noviny 2006
- Grepl, M. a kol.: Příruční mluvnice češtiny. Praha, Lidové noviny 1995
- Honzáková, M. – Romportl, M.: Čteme je správně? Praha, Albatros 1981
- Karlík, P. a kol.: Encyklopedický slovník češtiny. Praha, Lidové noviny 2002
- Knappová, M.: Naše a cizí příjmení v současné češtině. Liberec, Tax az kort 1992
- Knappová, M.: Přechylování příjmení v češtině. Pravidla a systematický přehled. Naše řeč, 62, 1979, s. 225–233
- Kučera, J. – Zeman, J.: Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině. Anglická osobní jména. Hradec Králové, Gaudeamus 1998
- Lotko, E.: Slovník lingvistických termínů pro filology. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2005
- Mluvnice češtiny 2. Praha, Academia 1986
- Pravidla českého pravopisu. Praha, Academia 2005
- Prokopová, L.: Španělština pro samouky. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1989
- Sekvent, K. – Šlosar, D.: Jak užívat francouzská vlastní jména ve spisovné češtině. Praha, Academia 2002
- Šmilauer, V.: Nauka o českém jazyku. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1972
- Šmilauer, V.: Úvod do toponomastiky. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1963
- Šrámek, R.: Úvod do obecné onomastiky. Brno, Masarykova univerzita 1999
- Zeman, J.: Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 4. Francouzská osobní jména. Hradec Králové, Gaudeamus 2003
- Zeman, J.: Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 5. Italská, holandská a albánská osobní jména. Hradec Králové, Gaudeamus 2005

Zeman, J.: Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 6. Polská, maďarská, estonská a latinská osobní jména. Hradec Králové, Gaudeamus 2006

Internetové zdroje

Český národní korpus - SYN2006PUB. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2006. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>

ČNK. Co je korpus? Dostupný z WWW http://ucnk.ff.cuni.cz/co_je_korpus.php [7. 4. 2010]

ČNK. Struktura. Dostupný z WWW <http://ucnk.ff.cuni.cz/struktura.php> [7. 4. 2010]

Jazyková poradna ÚJČ AV ČR. Internetová jazyková příručka. Dostupný z WWW <http://prirucka.ujc.cas.cz/> [28. 4. 2010]